

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēdes
stenogramma
2005.gada 7.oktobrī**

**Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs
Aivars Endziņš.**

A.Endziņš.

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tiek izskatīta lieta **Nr.2005-09-01** *“Par Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertā nosacījuma — “ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu”) vai ir nodarbināta un atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā” — atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 110.pantam”.*

Satversmes tiesa izskata lietu pilnā sastāvā:

tiesneši **Jelāgins, Branta, Lepse, Čepāne, Apsītis, Kūtris un Endziņš.**

Lietas dalībnieki:

pieteikuma iesniedzēji **Kristīne Dupate, Aija Freimane, Aivita Putniņa;**

institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu — Saeimas pilnvarotā pārstāve, zvērinātā advokāte

Anita Rektiņa.

Pieaicinātās personas:

Cilvēktiesību biroja pārstāve **Anita Kovaļevska;**

Latvijas Republikas Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pārstāve, valsts sekretāra vietniece

Inga Liepa,

Latvijas Republikas Labklājības ministrijas pārstāve Sociālās apdrošināšanas departamenta pabalstu nodaļas vadītāja **Ināra Baranovska.**

Vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm? Nav. Paldies.

Saeimas pārstāvei?

A.Rektiņa.

Jā, man būs viens lūgums. Es, protams, atvainojos, ka tas ir tik vēlu, bet tikai vakar iznāca žurnāls “Doctus” , ko es vēlos iesniegt Satversmes tiesā, jo tur Bērnu pediatrijas katedras profesore ir tādu zinātnisku rakstu publicējis par zīdaiņa ēdināšanas aktualitātēm, kurā viņa taisni raksta par to, kādēļ bērnam līdz gada vecumam ir nepieciešama krūts barošana un mātes klātbūtne.

Un es tādēļ visu.... šeit ir ielikta zīmīte, kur ir šis raksts, un ieinteresētām personām arī šī raksta kopijas un iesniedzējām...

Es tiešām atvainojos, ka es to nevarēju izdarīt ātrāk.

A.Endziņš.

Vai lietas dalībniekiem ir nepieciešams laiks, lai iepazītos? Nav nepieciešams.

Tiesnešiem? Nav.

Kāds ir jūsu viedoklis... vai varam sākt skatīt lietu bez vienas no lietas iesniedzējas klātbūtnes Freimanis kundzes?

K.Dupate.

Jā!

A.Endziņš.

Saeimas pārstāvei?

A.Rektiņa.

Jā, protams. Mēs to varam.

A.Endziņš.

Tiesnešiem?

Tad sākam lietas izskatīšanu pēc būtības.

Tiks nolasīts tiesneša ziņojums.

2005.gada 7.aprīlī Satversmes tiesā tika ierosināta lieta Nr.2005-09-01 "Par Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertā nosacījuma — "ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu") vai ir nodarbināta un atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā" — atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 110.pantam".

Pieteikumu iesniedza Kristīne Dupate, Aija Freimane un Aivita Putniņa, kurā apstrīdēja Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertā nosacījuma: — "ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu") vai ir nodarbināta un atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā" — atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 110.pantam".

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeima. 2005.gada 25.maijā Satversmes tiesā saņemts Saeimas atbildes raksts, kas ir pievienots lietai.

Saeima tika uzaicināta sniegt papildu paskaidrojumus pie atbildes raksta. Minētais dokuments ir saņemts 2005.gada 21.jūnijā.

Izteikt viedokli par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 110.pantam tika uzaicināti: Valsts cilvēktiesību birojs, Latvijas Republikas Labklājības ministrija un Latvijas Bērnu un ģimenes lietu ministrija. Iesniegtie dokumenti ir pievienoti lietai.

Par pieaicinātajām personām minētajā lietā uzaicinātas Cilvēktiesību biroja pārstāvis, Latvijas Republikas Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pārstāvis, Latvijas Republikas Labklājības ministrijas pārstāvis.

Ar 2005.gada 30.augusta Satversmes tiesas priekšsēdētāja lēmumu lieta Nr.2005-09-01 nodota izskatīšanai.

Paziņojums par lietas izskatīšanu publicēts 2005.gada 6.septembrī laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" Nr.141.

Lietas dalībniekiem ir pienācīgi paziņots par tiesas sēdi.

Lietas dalībnieki — pieteikuma iesniedzējas Kristīne Dupate, Aija Feimane un Aivita Putniņa un institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Saeimas pilnvarotā pārstāve zvērinātā advokāte Anita Rektiņa ir iepazīnušies ar lietas materiāliem un apliecinājušas to ar savu parakstu... Es atvainojos... no pieteikuma iesniedzējām Kristīne Dupate iepazīnās ar lietu, pārējās lietas dalībnieces to neuzskatīja par vajadzīgu.

Vai tiesnešiem ir kādi jautājumi? Nav.

Līdz ar to vārds tiek dots pieteikuma iesniedzēju pārstāvei lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskajam pamatojumam.

Brīdinu, ka runa nedrīkst būt ilgāka par 30 minūtēm. Tas ir saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 28.panta 6.daļu.

Lūdzu!

A.Putniņa.

Augsti godātā tiesa!

Iepazīstoties ar Saeimas atbildes rakstiem, kā arī ar Labklājības ministrijas un Bērnu un ģimenes lietu ministrijas izteiktajiem viedokļiem par Valsts sociālā pabalsta likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertā nosacījuma — "ja šī persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu") vai ir nodarbināta un atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā", turpmāk, apstrīdētā norma, — atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 110.pantam" iesniedzējas vēlas vērst Satversmes tiesas uzmanību uz sekojošiem apsvērumiem.

Un šīs runas pirmo daļu tad arī nolasīšu es un to turpinās Kristīne Dupate.

Saeimas atbildes rakstā kā apstrīdētās likuma normas leģitīmie mērķi ir norādīti demogrāfiskās situācijas uzlabošana valstī un zīdaiņa traumatisma, mirstības samazināšana.

Atbildes rakstā likuma normas leģitīmais mērķis tiek jaukts ar likumā definētajiem līdzekļiem — bērna kopšanas pabalsta apmēra celšana un apstrīdēto likuma normu, kuru likumdevējs vienlaikus rāda arī kā līdzekli dzimstības kāpināšanai un pilnvērtīgai bērna aprūpei pirmajā dzīves gadā.

Iesniedzējas uzskata, ka likumdevēju izvēlētie līdzekļi nav samērīgi, efektīvi un ierobežo prasītāju tiesības.

Runājot par apstrīdētās normas pirmo leģitīmo mērķi — demogrāfiskās situācijas uzlabojumu — apstrīdētā norma piedāvā neefektīvu un vienpusīgu risinājumu.

Apjomīgs 2004.gadā veikts pētījums par iedzīvotāju reproduktīvo veselību rāda, ka galvenie cēloņi, kas reproduktīvā vecuma cilvēkiem traucē sasniegt vēlamo bērnu skaitu ģimenē, ir ienākumu nestabilitāte — 33% vīriešu un 37% sieviešu, dzīves apstākļi, attiecīgi — 22 un 26%. Svarīga loma ir negatībai uzņemties atbildību un saistības vai partnera trūkums.

Savukārt grūtniecības mākslīgas pārtraukšanas motivācijā dominē nevēlēšanās bērnu audzināt — 45% respondentu un pēc tam nespēja bērnu apgādāt — 40% sieviešu un 26% vīriešu.

Arī citi pētījumi rāda, ka reproduktīvā izvēle balstās ilgtermiņa skatījumā uz bērna audzināšanu. Bērnam pieaugot pieaug arī izdevumi bērna pārtikai, izglītībai, kultūrizglītībai.

Šogad vidējais piešķirtais bērna kopšanas pabalsta apmērs ir 92 lati, kas ir zemāks par viena cilvēka iztikas minimumu — 106 latiem. Tikai 2,5% personas ir saņēmušas bērna kopšanas pabalstu maksimālā — 392 latu apmērā. Vairākums — 63% personu — ir saņēmušas minimālo 50 vai 56 latu bērnu kopšanas pabalstu. Tas liecina, ka lielākajai daļai vecāku pabalsts nesniedz tādu ienākumus, lai viens vecāks varētu dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, kopjot bērnu līdz gada vecumam.

Šāds ir arī divu iesniedzēju gadījums, kuras saņem minimālo pabalsta apmēru tāpēc, ka periodā, par kuru tiek aprēķināts bērna kopšanas pabalsts, Aija Freimane ir studējusi ārzemēs, saņemot tur stipendiju, bet Kristīne Dupate jau ir atradusies bērna kopšanas atvaļinājumā nestrādājot.

Līdz ar to šis bērna kopšanas atvaļinājums ietekmē arī tālāko izšķiršanos par bērniem ģimenē.

Papildus personai, kas nav nodarbināta bērna kopšanas atvaļinājuma laikā, ir paaugstināts risks tikt izstumtai no darba tirgus, radot problēmas bērna apgādāšanā vēlākā vecumā, kad valsts atbalsts ir minimāls.

Kā rāda Latvijas Universitātes veiktais pētījums par bērna kopšanas pabalstu, tā efektivitāti un vēlamajiem izmaksas periodiem, līdz pat 42% personu bērna kopšanas atvaļinājumā ir reāls risks zaudēt darbu, iepriekšējo amatu vai atalgojumu. Lai arī Darba likums garantē darba vietas saglabāšanu pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, daudzas profesijas — grāmatvedība, zinātne, prasa nepārtrauktu kvalifikācijas uzlabošanu, lai saglabātu konkurētspēju darba tirgū.

Mammītes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma ir bezdarbnieku riska grupā, 11% no bezdarbniekiem ir sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, kuras ir zaudējušas gan kvalifikāciju, gan darbu.

Es strādāju Latvijas Universitātē par docenti, kas ir vēlēts amats. Lai es pretendētu uz atkārtotu ievēlšanu un atrastu līdzvērtīgu darbu citur, man ir jāpiedalās konkursā, kurā tiek vērtēta mana profesionālā darbība. Un lieki piebilst, ka manas izredzes atklātā konkursā būs sliktākas kā personai, kura pēdējo pusotru gadu būs piedalījies zinātniskajā un akadēmiskajā darbā. Manā gadījumā mans ievēlēšanas termiņš sakrīt ar bērna kopšanas atvaļinājuma beigām.

Likumdevējs atbildes rakstā min, ka apstrīdētā norma ļauj saglabāt vecāku materiālās labklājības līmeni, kopjot bērnu līdz gada vecumam. Tiek uzskatīts, ka personai, bērna kopšanas atvaļinājumu pārtraucot un dodoties strādāt, dzīves līmeņa pazemināšanās vairs nedraud un līdz ar to pabalsts zaudē savu nozīmi. Nav pamatojuma, kāpēc grozījumos bērna kopšanas atvaļinājuma saņemšanai iekļauta pilnīga darba nespēja. Arī daļēju laiku strādājošiem vecākiem bērnu kopjot

nepieciešama valsts aizsardzība, jo samazinās ienākumi. Turklāt, strādāšana ne vienmēr nozīmē atrašanos ārpus mājas. Piemēram, šovasar, vēloties paust savu speciālista viedokli sabiedriski svarīgā jautājumā presē vai piekrītot lasīt kādu izglītojošu lekciju, par kuru tiek dots honorārs, vai to es gribu vai negribu, es esmu spiesta izvēlēties starp atteikšanos no radošas darbības, kuras ietvaros tiek maksāts honorārs, šādi saglabājot pabalstu vai arī atteikties no pabalsta un iekļūstot to cilvēku kategorijā, kuri gūst ienākumus un kuriem likumdevēja prāt nav nepieciešami papildus ienākumi. Un jāsaka, ka honorārs, gūtie ienākumi, nav samērojami pat ar minimālo pabalstu apmēru.

Pārtraucot bērna kopšanas atvaļinājumu, domājot par bērna pilnvērtīgu attīstību, var strādāt arī tikai daļēju laiku. Ienākumi, strādājot daļēju laiku, man ir mazāki par bērna kopšanas pabalstu, ko es saņemu nestrādājot. Papildus arī jāierēķina izdevumi, kas rodas darbu savienojot ar bērna kopšanu. Līdz ar to pabalsta apmērs nesaglabā man tādu ienākumu līmeni, kā pirms došanās bērna kopšanas atvaļinājumā. Turklāt, manā gadījumā bērna kopšanas pabalsts aprēķināts rēķinot no ienākumiem iepriekšējā bērna kopšanas atvaļinājuma periodā, kad strādāju mazāk par 20 stundām nedēļā.

Tādējādi ienākumu gūšanas aizliegums šajā gadījumā nonāk pretrunā ar likuma grozījumu loģiku. Un tas nevar pasliktināt demogrāfisko situāciju vai apdraudēt bērnu pilnvērtīgu attīstību.

Otrs apstrīdētās normas leģitīmas mērķis ir zīdaiņu traumatisma un mirstības samazināšana un bērna pilnvērtīga kopšana. Saskaņā ar Saeimas atbildes rakstu un Labklājības ministrijas paskaidrojuma rakstiem pēdējos gados esot pieaudzis visjaunākā vecuma bērnu traumatisms un mirstība.

Oficiālie statistikas dati, ko ir apkopojusi Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūra, liecina, ka tieši pretēji Saeimas atbildes vēstulē apgalvotajam, zīdaiņu mirstība valstī samazinās. 2001.gadā līdz gada vecumam miruši 18 zīdaiņi, 2003.gadā — 12, 2004.gadā — 10.

Savukārt dati par traumatismu, kas uzskaita Latvijas stacionāros nonākušo zīdaiņu skaitu rāda, ka situācija jau vairākus gadus ir stabila. 2001.gadā stacionāros ārstējušies 422 traumēti bērni līdz gada vecumam, 2002.gadā — 374, 2003.gadā — 403, 2004.gadā — 387. Tas veido 0,8% no visiem attiecīgi šādi traumēto personu skaita.

Statistikas dati rāda, ka traumatisms augstākais ir vecuma grupā no 1 līdz 14 gadiem. Turklāt Saeima nav norādījusi, vai pastāv cēlonisks sakars ar bērna traumatismu un pašreizējo bērnu kopšanas pabalsta piešķiršanas kārtību.

Līdz ar to šāds apsvērums nav pieņemams kā attaisnojums vecāku tiesību ierobežošanai.

Treškārt, kā norāda Bērnu un ģimenes lietu ministrija, apstrīdētā norma izvēlēta, lai stimulētu jaunos vecākus pirmajā dzīves gadā būt kopā ar bērnu, lai varētu ar pilnu atdevi viņu kopt, radot ģimenē labvēlīgu un drošu sociāli ekonomisko un psiholoģisko vidi.

Prasītājas piekrīt, ka valsts nostāja ir apsveicama, tikai nav izvēlēts visefektīvākais mehānisms. Likumā iestrādājot normu par aizliegumu gūt ienākumus esot bērnu kopšanas atvaļinājumā tiek apdraudēta gan vecāku stimulēšana būt kopā ar bērnu, gan sociāli ekonomiskā un psiholoģiskā vide. Psihologu veiktie pētījumi viennozīmīgi nepierāda to faktu, ka māte dzīves sākumā... ka bērna dzīves sākumā būtu nepieciešams ciešs kontakts tieši ar vienu aprūpētāju —

māti. Likuma grozījumā par pamatu ir ņemtais ģimenes modelis viena vecāka veikta pilna laika bērna aprūpe balstīta Rietumu pasaulē 19.gadsimta beigās izveidotajā ģimenes modelī, kurš vīru noliek apgādnieka lomā, ražošanas sfērā, bet sievietei uztic atražošanas un rekreācijas funkciju. Darba vieta tiek atdalīta no mājas un mājās veicamais darbs tiek atalgots ne tieši caur apgādnieka atalgojumu ražošanā. Šis ekonomikas modelis 20.gadsimta vidū mainās visā Eiropā sievietēm ienākot darba tirgū. Līdzīgi būtu jāmainās arī ģimenes modelim, valsts un darba devēju attieksmē.

Latvija kā prioritāti ir izvirzījusi dzimuma līdztiesības principu ievērošanu, atbalstot mājas un ģimenes dzīves apvienošanu. Valsts sociālo pabalstu likuma grozījumi ignorē dzimumu līdztiesības principu būtību pašā saknē, aizstāvot patriarhālas ģimenes modeli.

Tas, ka Saeimas un Labklājības ministrijas atbildes rakstos norādīts, ka bērnu kopšanas atvaļinājumu var izmantot abi vecāki pamīšus un apstrīdētā norma to neierobežo, liecina, ka par pamatu ņemts tieši šāds ģimenes modelis.

Arī modelis, ka sieva strādātu pilnu laiku un vīrs atrastos bērna kopšanas atvaļinājumā, balstīts šajos pašos patriarhālas ģimenes modeļa pieņēmumos, tikai apgādnieka lomu uzņemas sieviete.

Jāņem vērā arī tas, ka viena trešdaļa bērnu Latvijā aug viena vecāka ģimenē. Bet arī pilnās ģimenēs bērna kopšanas atvaļinājumu pamīšus ņemt tēvam un saglabājot viņa ienākumus iepriekšējā līmenī, kopējais ģimenes ienākumu līmenis saglabāsies tikai gadījumā, ja māte strādās pilnu laiku, ko, savukārt, ir grūti savienot ar zīdīšanu. Līdz ar to šis ieteikums ir pretrunā ar apstrīdētās normas leģitīmo mērķi.

Pētījumi Ziemeļvalstīs liecina, ka jaunajos ekonomikas apstākļos veiksmīgāk dzīvo ģimenes, kurās bērnu aprūpē iesaistās abi vecāki vienlaicīgi, proti, tiek nevis formāli aizvietotas patriarhālas ģimenes diktētas normas, bet tiek veidots uz līdztiesības un vienlīdzības principiem balstīts jauns lomu modelis, kurā abiem vecākiem ik dienas, nevis ilgākos laika periodos, tiek dota iespēja rūpēties par bērnu.

Zviedrijas pētījumu dati liecina, ka uzņēmumos, kur darba devēji atbalstīja abu vecāku iesaistīšanos bērnu kopšanā slimības laikā, uzlabojās darba efektivitāte un darbinieki jutās augstāk motivēti.

Darba tirgū tiek augsti vērtēta sociālā kompetence, spēja rūpēties par citiem, uzņemties atbildību.

Manis veikts pētījums stratēģiskās analīzes komisijas ietvaros liecina, ka apgādnieka loma izstumj vīrieti no ģimenes, neļaujot gūt un pilnveidot sociālās kompetences prasmes, veidot saikni ar bērnu un sievu. Šādās ģimenēs arī pieaug ģimenes izjukšanas risks, jo vīrieša saikni ar ģimeni veido tikai apgādnieka funkciju, kas aizvieto visas citas rūpēšanās prasmes. Šis risks nav saistīts ar dzimumu, bet lomu un vienlīdz apdraud abus dzimumus.

Šo pašu patriarhālo modeli par pamatu ņēmusi Bērnu un ģimenes lietu ministrija, uzsverot, ka saredz, ka tieši mātēm ir jāizmanto šis kopšanas atvaļinājums. Tas vēstulē Satversmes tiesai pamatots ar viena centra "Dardedze" pētījumu. Pētījums par zīdaiņu psiholoģiju rāda dažādus rezultātus, kas atkarīgi no pētnieku pieejas. Pētījumi rāda arī, ka vienlīdzīgas ģimenes modelis, kur

bērna attīstību pozitīvi ietekmē vide, kur no mazotnes veidojas ciešas attiecības ar vecākiem un vecvecākiem un kur viņš saņem mīlestību no cilvēkiem apkārt

Svarīga nav pati mātes klātbūtne, bet viņas emocionālais stāvoklis un spēja būt atsaucīgai pret bērna vajadzībām. Ja māte strādā un ir pozitīvi noskaņota, tad attiecības ar bērnu būs pozitīvas. Savukārt, ja māte nestrādās un ir negatīvi noskaņota, tad attiecības ar bērnu būs negatīvākas. Nozīmīgs ir laiks, ko vecāki ar bērnu pavada intensīvi, esot iejūtīgi un atsaucīgi bērna vajadzībām.

Pētījumi rāda, ka ir liela nozīme, lai arī cita aprūpe, ko bērns saņem, ir stabila un bērna aprūpē ir stabils cilvēku loks, kas spēj viņiem pietiekošu laiku. Ja māte nav pietiekami emocionāli iejūtīga, tad ir labi, ja ir blakus citi aprūpētāji.

Latvijas situācija rāda, ka vissmagākā vardarbība pret zīdaiņiem sastopama tieši gadījumos, kad māte nestrādā un atrodas mājās, lietojot arī reibinošas vielas. Šādos gadījumos citu cilvēku iesaistīšanās aprūpē var kompensēt mātes neiejūtību.

Antropoloģijas pētījumi rāda, ka šāds patriarhāls mātes un bērna attiecību modelis raksturīgs Rietumu sabiedrībai no 19.gadsimta un nav universāls. Tam ir arī savi trūkumi, ko rāda pētījumi. Bērns dzīvo slēgtā vidē, viņam vēlāk var rasties grūtības adaptēties, māte var justies nomākta un tēvs tiek atstumts no līdzvērtīgām emocionālām attiecībām ar bērnu.

Pieturoties pie Bērnu un ģimenes lietu ministrijas piedāvātā modeļa mēs nonākam pie viena no cēloņiem, kāpēc Latvijā gandrīz puse ģimeņu — 47,9% — veido viena bērna ģimenes. Pilna un nedalīta bērna kopšana iespējama tikai tajā gadījumā, ja šis ir pirmais un vienīgais bērns ģimenē.

Daudzbērnu ģimenēs, tieši pretēji, pienākumi ģimenē tiek dalīti un bērnu audzināšanā piedalās visi ģimenes locekļi.

Mātes pilna laika klātbūtnes nepieciešamība pamatota ir arī Eiropas Savienības darbībā: plāns zīdīšanas aizsardzības veicināšana un atbalsts Eiropā, kur atbalstīta zīdaiņu krūts ēdināšana līdz 6 mēnešu vecumam un vēlāk.

Izšķirošs faktors zīdīšanai pēc pētījumiem un tas ir šis pats pētījums par iedzīvotāju reproduktīvo veselību, ir zīdīšanas apmācība: ja bērns pie krūts tiek likts tūlīt pēc dzemdībām, rezultāti ir labāki. Otrs faktors ir mātes izglītības līmenis. Sievietes ar pamatizglītību bērnus zīda retāk un īsāku laiku nekā mātes ar augstāku izglītības līmeni.

Prasības iesniedzēju pieredze liecina, ka nodarbinātība netraucē zīdīšanai. Mēs kopā esam zīdījušas 9 bērnus, savienojot to ar darbu. Arī patlaban es un Aija Freimane zīdam savus jaunākos bērnus, kuri ir attiecīgi 6 un 7 mēnešus vecu, savienojot to ar darbu.

Papildus pieņemot grozījumus nav ņemts vērā tiesiskās paļāvības princips un izvēlēts pietiekams pārejas laiks nosakot, ka tikai personām, kurām bērnu kopšanas atvaļinājums ir piešķirts līdz 2005.gada janvārim, atļauts ir strādāt nepilnu laiku un saņemt bērna kopšanas atvaļinājumu.

Plānojot ceturto bērnu es paredzēju, ka strādāšu daļēju laiku, atrodoties bērna kopšanas atvaļinājumā un saņemot pabalstu 30 latu apmērā, kā to paredzēja Valsts sociālo pabalstu likums pirms grozījumiem. Grozījumi tika pieņemti un stājās spēkā laikā, kad es jau gaidīju bērnu, samazinot manis plānoto ienākumu līmeni par 30 latiem mēnesī un nostādot visu ģimeni grūtas izvēles priekšā.

Es varēju turpināt, kā plānots, uzsākt zinātniskos projektus un studentu zinātnisko darbu vadīšanu, mazinot ģimenes ienākumus, vai arī nestrādāt, saņemot lielākus ienākumus, taču riskēt zaudējot atbilstošu darba kvalifikāciju bērna kopšanas atvaļinājuma laikā un tādējādi radot draudus manu četru bērnu materiālajai labklājībai nākotnē.

Apstrīdētā norma arī ir morāli pazemojoša, jo valsts ar to tiešā veidā norāda, ka neesmu tai vajadzīga kā radoša personība ārpus mājas sienām, apšaubot arī manu līdzšinējo pieredzi bērnu audzināšanā.

K.Dupate.

Godātā tiesa!

Par juridiskiem apsvērumiem.

Iesniedzējas uzskata, ka 106.pantā noteiktās pamattiesības tiek aizskartas ne tikai gadījumā, kad personai tiek liegta iespēja brīvi izvēlēties darbavietu un nodarbošanos, bet arī gadījumos, ja kāda tiesību norma tieši vai netieši piespiež personu izdarīt pārtraukumus darbā. To, ka apstrīdētā norma ierobežo Satversmes 106.pantā noteiktās tiesības, atzīst arī Saeima. Satversmes 106.pantā noteikto tiesību ierobežošana ir pieļaujama tikai atbilstoši Satversmes 116.pantam.

Kā norādījusi Satversmes tiesa savos spriedumos, ierobežojumam, pirmkārt, ir jābūt noteiktam ar likumu, otrkārt, jāatbilst leģitīmam mērķim, kuru valsts vēlas sasniegt, nosakot šo ierobežojumu un treškārt, jāatbilst samērīguma principam.

Par ierobežojumu atbilstību leģitīmajam mērķim. Iesniedzējas uzskata, ka ierobežojums neatbilst leģitīmajam mērķim, ko likumdevējs ar to vēlas sasniegt Kā norādījusi Saeima savā atbildes rakstā, tad Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta pirmās daļas 1.punkta leģitīmais mērķis ir komplekss: pirmkārt, veicināt dzimstību un, otrkārt, stimulēt vecāku iesaistīšanos bērnu aprūpē.

Kā jau iepriekš norādīja iesniedzēja Aivita Putniņa, tad bērnu kopšanas pabalsta piešķiršanas mehānisms bērna pirmajā dzīves gadā nav izšķirošs faktors grūtniecības saglabāšanai vai plānošanai. Noteicošais faktors dzimstības stimulēšanai ir bērnu uzturēšanas iespējas ilgtermiņā. Tātad, tikai bērna kopšanas pabalsta apmēra palielināšanu nevar uzskatīt par vienīgo adekvāto līdzekli dzimstības veicināšanai. Arī dzimstības kāpumu šogad nevar saistīt ar bērnu kopšanas pabalsta paaugstināšanu, jo attiecīgā norma stājās spēkā tikai šā gada 1.janvārī, kas nav pietiekams laiks bērna iznēsāšanai. Turklāt, kā norāda eksperti, tad dzimstības pieaugums pašlaik saistāms ar 80.gadu dzimstības kāpumu.

Jānoskaidro, vai apstrīdētā norma atbilst otram leģitīmajam mērķim, proti, stimulēt vecākus iesaistīties bērnu aprūpē.

Iesniedzējas norāda, ka apstrīdētā norma jeb kārtība, kādā tiek piešķirts bērna kopšanas pabalsts, piespiež vecākus izdarīt izvēle starp trim risinājumiem, kuriem visiem ir negatīvas sekas.

Pirmais risinājums. Persona izdara izvēli par labu bērna kopšanai pilnu laiku, kas dod tiesības uz pabalstu. Taču līdz ar pārtraukumu darbā zaudē konkurētspēju darba tirgū un attiecīgi iespējas nodrošināt bērna nākotni, kad izdevumi bērna uzturēšanai pieaug.

Otrais risinājums. Persona nevēlas piedzīvot pirmā risinājuma sekas vai arī citu apstākļu dēļ nevar pilnībā pārtraukt darbu. Tomēr, lai varētu pietiekami daudz laika pavadīt kopā ar savu

jaundzimušo bērnu un nodrošināt zīdīšanu, persona izvēlas strādāt nepilnu laiku. Šis variants arī būtu optimāls risinājums, taču likumdevējs ir nolēmis vecākus par šādu rīcību sodīt, liedzot tiesības uz bērnu kopšanas pabalstiem. Rezultātā krītas ģimenes ienākumu līmenis, jo ienākumi no nepilna laika darba nerasniedz iepriekšējo ienākumu līmeni. Tas ir arī iesniedzēju gadījums.

Negatīvās sekas — ienākumu samazināšanos — izjūt visi ģimenes locekļi, Gan vecāki, gan jaundzimušais, gan arī viņu brāļi un māsas.

Ja vecāks nevar pārtraukt darbu, bet ģimene nevar iztikt ar ienākumiem no nepilna laika darba, tad nākas izšķirties par trešo variantu, proti, vecāks ir spiests strādāt pilnu darba laiku un bērna aprūpi pilnībā uzticēt citam cilvēkam. Likumdevējs norāda, ka apstrīdētās normas legītimais mērķis ir radīt iespēju vecākam iesaistīties bērna kopšanā. Taču gadījumā, ja vecākam nav iespējas izdarīt pārtraukumu darbā, vai ja vecāks nespēj uzturēt ģimeni ar ienākumiem no nepilna laika darba, tad tiek panākts gluži pretējs rezultāts — vecāks tiek spiests strādāt pilnu darba laiku, tādējādi līdz minimumam samazinot laiku, kuru var veltīt bērnam.

Šis risinājums faktiski neļauj nodrošināt arī pilnvērtīgu zīdīšanu. Tieši šo, trešo variantu, kā alternatīvu risinājumu piedāvā Saeima, norādot, ka, ja persona bērna kopšanas atvaļinājumu pārtrauc un dodas strādāt, dzīves līmeņa pazemināšanās tai vairs nedraud un līdz ar to pabalsts zaudē savu nozīmi. Tādējādi nonākot pretrunā ar pašas noteikto legītimo mērķi stimulēt vecāku iesaistīšanos bērna kopšanā.

No minētā ir jāsecina, ka apstrīdētā norma neatbilst nevienam no legītimajiem mērķiem. Ierobežojums piespiež vecākus izdarīt izvēli par labu bērna kopšanai pilnu laiku, tomēr zemais reāli saņemto bērnu kopšanas pabalstu apmērs rada šaubas par vecāku spēju nodrošināt bērniem pilnvērtīgu aprūpi sakarā ar finansiālajām grūtībām. To pierāda arī Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras iesniegtie dati un arī fakti, ka aptuveni 50% Latvijas iedzīvotāju pelna mazāk par reālo iztikas minimumu.

Par samērīgumu. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka Satversmes 106.pantā paredzētās tiesības var ierobežot likumā paredzētos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisku valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Saeima ir norādījusi, ka šis ierobežojums ir samērīgs, jo labums, ko sabiedrība iegūst no indivīda uzliktajiem ierobežojumiem, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu. Uzlabojot materiālo stāvokli ģimenēm ar visjaunākā vecuma bērniem un nodrošinot šiem bērniem pilnvērtīgu aprūpi, ko var sniegt vecāki, tiek nodrošināta pilnvērtīga bērna attīstība un sabiedrības gūtais labums kopumā ir lielāks par vecākiem radītajiem ierobežojumiem.

Tomēr iesniedzējs tam nepiekrīt. Pretēji Saeimas apgalvojumam, iesniedzējs uzskata, ka ierobežojums ir nesamērīgs.

No Saeimas atbildes raksta var noprast, ka ierobežojums tiek attaisnots ar sabiedrības labklājību, kuru tai var nodrošināt labvēlīga demogrāfiskā situācija un laba bērnu aprūpe.

Tomēr iesniedzējs uzskata, ka ierobežojums kavē demogrāfiskās situācijas uzlabošanos, kā arī ne vienmēr nodrošina bērnam pilnvērtīgu aprūpi un darbojas pretēji bērna interesēm ilgtermiņā. Tādējādi, sabiedrība negūst labumu, savukārt indivīda tiesību ierobežojumam nav attaisnojuma.

Tāpat apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 106.pantam, jo tiesību ierobežojums neatbilst ne leģitīmajam mērķim, un ir arī nesamērīgs.

Par Satversmes 110.pantu. Iesniedzējs pilnībā piekrīt, ka bērnu tiesības ir prioritāras. Tomēr norāda, ka bērnu tiesības nevar tikt skatītas atrauti no vecāku tiesībām. Satversmes 110.pants nosaka, ka valsts aizsargā un atbalsta ģimeni, vecāku un bērnu tiesības. No šīs normas izriet, ka valsts gādā par iespējami labākiem nosacījumiem ģimenei — vecākiem un bērniem. Taču apstrīdētā norma ir pretrunā šim principam.

Kā tika norādīts iepriekš, lielākā daļa vecāku saņem tādu bērnu kopšanas pabalstu, kas ir zemāks par reālo iztikas minimumu. Tādēļ visai apšaubāma ir vecāku spēja nodrošināt bērnu pilnvērtīgu aprūpi šādos smagos materiālos apstākļos.

Tāpat apstrīdētā norma neaizsargā ģimenes intereses ilgtermiņā. Bērna kopšanas atvaļinājuma laiks ir pietiekoši garš laika periods, lai atstātu negatīvas sekas attiecībā uz vecāku konkurētspēju darba tirgū un iespējām pilnvērtīgi nodrošināt savus bērnus.

Par to liecina fakts, ka 11% no bezdarbniekiem ir sievietes pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, kuras ir zaudējušas gan kvalifikāciju, gan darbu.

Iesniedzējs nepiekrīt Labklājības ministrijas viedoklim, ka bērna kopšanas pabalsta piešķiršanas mehānisms nav adekvāts instruments darba zaudēšanas riska novēršanai, jo tieši bērna kopšanas pabalsta piešķiršanas mehānisms, kas atspoguļo sabiedrībā valdošos stereotipus, ka bērns jākopj mātei vienai, turklāt pilnu laiku, ir tiešs cēlonis lielajam bezdarbam starp personām pēc bērna kopšanas atvaļinājuma. No minētā izriet, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 110.pantam.

Par Satversmes 91.pantu. Satversmes 91.pants nosaka, ka visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā un cilvēku tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Neapšaubāmi, Satversmes 90.pants aizliedz diskrimināciju dzimuma dēļ. Iesniedzējas uzskata, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgākas sekas vienam dzimumam. Tam piekrīt arī Saeima. Tomēr uzskata, ka viena dzimuma diskriminēšana šajā gadījumā ir attaisnojama, jo tā ir samērīga ar normas leģitīmo mērķi.

Iesniedzējas šo apgalvojumu uzskata par nepamatotu. Satversmes tiesa un arī Eiropas tiesa ir norādījusi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips prasa atšķirīgu attieksmi pret personām atšķirīgos apstākļos. Tādēļ, lai konstatētu diskrimināciju, šajā gadījumā ir jānoskaidro, vai sievietes un vīrieši atrodas atšķirīgos apstākļos, vai apstrīdētā norma paredz vienādu attieksmi un vai atšķirīgai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, to, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Ja neņem vērā to, ka sievietes vidēji pelna par 19% mazāk nekā vīrieši, un viņu iespējas darba tirgū ir mazākas, formāli apstrīdētās normas piemērošanas brīdī sievietes un vīrieši atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

Tomēr apstrīdētās normas ietekme uz personām dzimuma griezumā nevar tikt analizētas sašaurināti. Kā zināms, vienādu tiesību piešķiršana nebūt nenozīmē, ka visi sabiedrības locekļi tās arī vienādi var baudīt.

Tādēļ to, vai sievietes un vīrieši atrodas vienādos vai atšķirīgos apstākļos, jāvērtē arī no seku viedokļa un no sociālā konteksta, kādā apstrīdētā norma tiek piemērota.

Kā rāda statistika, 98% no personām, kas ir bērna kopšanas atvaļinājumā, ir sievietes. Tas tādēļ, ka sabiedrībā valda uzskats, ka bērna kopšana ir sievietes pienākums. Attiecīgi arī negatīvās sekas, kuras persona izjūt bērna kopšanas atvaļinājuma laikā un pēc tā, daudz lielākā mērā ietekmē sieviešu tiesības un iespējas.

Tādēļ praktiski tikai sievietes cieš no tādām bērnu kopšanas atvaļinājuma sekām, kā kvalifikācijas zudums, risks zaudēt darbu, iepriekšējo amatu vai atalgojumu, mazākās izredzes gūt lielāku peļņu nākotnē, kā arī no ļoti zemām sociālām garantijām pēc bērna kopšanas atvaļinājuma un arī jūtamu vecuma pensijas samazināšanos.

Attiecīgi apstrīdētā norma netieši diskriminē vienu dzimumu, jo šķietami dzimumu neitrāli apstrīdētās normas noteikumi rada nelabvēlīgas sekas ievērojami lielākam daudzumam sieviešu nekā vīriešu.

No minētā var secināt, ka būtībā sievietes un vīrieši atrodas atšķirīgos apstākļos, kamēr apstrīdētā norma paredz vienādu attieksmi pret abiem dzimumiem. Tātad netieši, ka diskrimināciju tomēr var attaisnot ar objektīviem apsvērumiem, kas nav saistīti ar dzimumu.

Attiecīgi ir jānoskaidro, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Kā tika noskaidrots jau iepriekš, ierobežojums neatbilst leģitīmajam mērķim, kā arī nav samērīgs. Līdz ar to atšķirīgajai attieksmei nav objektīvs un saprātīgs pamats. Tātad atšķirīgā attieksme, kas netieši diskriminē sievietes, nav attaisnojama.

No minētā izriet, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91.pantam.

Un vēl vienreiz par to, ka... par iesniedzēju prasījumu. Tātad iesniedzējs vēlreiz uzsver, ka apstrīd Valsts sociālo pabalstu likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertu nosacījumu atbilstību Satversmei, nevis nolūkā panākt, ka visos gadījumos ir iespējams saņemt bērna kopšanas pabalstu un neierobežoti strādāt, bet gan, lai likumdevējs paredzētu iespēju efektīvi savienot bērna kopšanu līdz vienam gadam ar iespēju strādāt. Tas nozīmē, ka iespējas strādāt noteikti ir jābūt tiem vecākiem, kuriem bērnu kopšanas pabalsts nesniedz reālā iztikas minimuma apmēru, bet tiem vecākiem, kuri saņem lielāku bērnu kopošanas pabalstu, jādod iespēja strādāt nepilnu laiku, lai papildus nopelnīto varētu pilnībā novirzīt valsts obligātajai sociālajai apdrošināšanai, tādējādi nodrošinot atbilstošu sociālo aizsardzību pēc bērna kopšanas atvaļinājuma un nodrošināt vecuma pensijas kapitālu pienācīgu uzkrājumu. Šāds regulējums arī palīdzēs novērst dzimuma diskriminācijas problēmas padziļināšanos.

Paldies.

A.Endziņš.

Vai Freimanis kundze ir ieradies? Nav. Paldies.

Kādi jautājumi būtu tiesnešiem pieteikuma iesniedzējām? Nav jautājumu. Paldies.

Saeimas pārstāvei?

A.Rektna.

Nu, faktiski jebkuram no pieteicējiem.

Es gribētu zināt, cik stundas sievietei dienā ir jāstrādā, tai sievietei, kura kopj bērnu līdz gada vecumam, lai viņa saglabātu savu kvalifikāciju?

K.Dupate.

Tas ir katrs individuāls gadījums. Nu, bet visādā ziņā mēs uzskatām, ka tai ir jābūt iespējai vismaz pusslodzi strādāt.

A.Rektiņa.

Tātad četras stundas dienā.

K.Dupate.

Četras stundas, jo mēs uzskatām, ka, ja četras stundas strādā, piemēram, mājās, tad tas nekādā veidā nekaitē bērna aprūpei un ļauj sekmīgi apvienot arī bērna zīdīšanu.

A.Rektiņa.

Paldies.

A.Endziņš.

Vai vēl būtu kāds jautājums?

A.Rektiņa.

Nē, pagaidām nebūtu.

A.Endziņš.

Vārds tiek dots Saeimas pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Anitai Rektiņas kundzei.

Arī jums atgādinu, ka jūsu runas laiks nedrīkst pārsniegt 30 minūtes.

A.Rektiņa.

Savu uzstāšanos es gribētu sākt ar to, ka es gribētu atgādināt visiem klātesošajiem par to situāciju, kādā atradās Latvijas valstī bērni, pirms tika izstrādāti grozījumi šajā apstrīdētajā likuma normā, faktiski tika izdarīti šie apstrīdētie likuma grozījumi.

Faktiski tie apstākļi bija sekojoši.

2001.gada janvārī Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesības aizsardzības komiteja izskatīja Latvijas valsts ziņojumu par bērnu stāvokli Latvijā un atzina, ka bērnu stāvoklis Latvijā ir ļoti sliktā stāvoklī un, pamatojoties uz šo ziņojumu un uz visiem savāktajiem pašas komitejas, pēc viņas iniciatīvas savāktajiem faktiem un statistikas datiem, izdeva Latvijas valstij gandrīz 40 rekomendācijas, kas Latvijas valstij būtu steidzīgi darāms, lai uzlabotu bērnu stāvokli Latvijā un lai bērnu stāvoklis atbilstu ANO Konvencijas par bērnu tiesībām pamatprincipiem. Un galvenais — uz šo konkrēto gadījumu ir attiecināms četras rekomendācijas: 8., 20., 34. un 40.rekomendācija, kur

Īsumā apkopojot šajās rekomendācijās teikto, komiteja iesaka valstī integrēt Konvencijas vispārējos principus, it sevišķi tos, kas ir izteikti 2., 3. un 12.pantā — visos likumdošanas aktos un piemērot tos visus politiskajos, tiesu un administratīvajos lēmumos.

Otrām kārtām. Bija ļoti sarežģīts demogrāfiskais stāvoklis, dzimstības koeficients Latvijā bija viens no viszemākajiem Eiropā un apmēram tikai puse no koeficienta — 2,1-2,2, kas ir nepieciešams paaudžu nomainīšanai, un jaundzimušo skaits kopš 1987.gada praktiski bija samazinājies uz pusi.

Šodien pieteicējas savā runā minēja arī statistikas datus par traumatismu zīdaiņu vidū, minot, ka šī situācija ir stabila kopš 2001.gada. Tātad vidēji ap 400 traumēti zīdaiņi gadā. Man gan liekas, ka šī situācija nav normāla un to kā pilnīgi nenormālu ir novērtējusi arī Apvienoto Nāciju Bērnu tiesību komiteja minot, ka Latvijas... ka mirstības un traumatisma ziņā... ka zīdaiņu veselības stāvokļa ziņā Latvija ieņem vienu no pēdējām vietām Eiropā.

Tā kā šie 400 traumēti zīdaiņi gadā, tas ir pilnīgi absolūti ārkārtējs stāvoklis. Un, ja šī situācija turas stabila kopš 2001.gada, tas nav viss normāls stāvoklis, bet tas ir taisni otrādi, ārkārtējs stāvoklis.

Sakarā ar šiem apstākļiem Labklājības ministrija 2002.gadā pasūtīja Latvijas Universitātei pētījumu par bērnu kopšanas pabalstu efektivitāti, tajā laikā pastāvošā bērnu pabalsta efektivitāti.

Bērnu pabalsts tajā laikā bija līdz gada vecumam 30 latu, ko saņēma mātes un tātad Latvijas Universitāte, ko konstatēja? Kādēļ es gribu pakavēties pie šī Latvijas Universitātes pētījuma? Tādēļ, ka savos rakstiskajos... savā pieteikumā pieteikuma iesniedzējas ir vairākkārtīgi atsaukušās uz šo Latvijas Universitātes pētījumu, tikai viņas ir faktiski diezgan tā tendenciozi minējušas, izvilkušas dažus skaitļus no šī pētījuma.

Pirmām kārtām, pētījums attiecas uz... pētījums ir veikts, ņemot vērā situāciju un pie nosacījuma, ka sievietes sēž un kopj bērnu 3 gadus nepārtraukti, tātad tas attiecas uz trīs gadu nepārtrauktu bērna kopšanu. Un, neskatoties uz to, tikai 3% no aptaujātajām mātēm neizmantoja pilnu bērna kopšanas atvaļinājumu, tātad pilnus šos trīs gadus, motivējot, ka darba devējs ir draudējis ar darba vietas zaudēšanu. Un 92% no vecākiem ir atzinuši, ka bērna kopšana un uzraudzība no vecāku puses ir nepieciešama bērnam visjaunākajā vecumā arī nepārtraukta.

Un faktiski Universitāte secināja, ka bērna kopšanas pabalsta efektivitāte ir ļoti zema un faktiski viņa nedod to rezultātu, ko valsts un sabiedrība no tā sagaida.

Un tātad visi šie apstākļi kalpoja par pamatu, lai valdība domātu par to, ka šis valsts sociālais pabalsts... būtu kaut kas jāmaina šajā pabalsta saņemšanas kārtībā un tika izstrādāti šie grozījumi, kas tagad tiek apstrīdēti Satversmes tiesā.

Šeit arī pieteikuma iesniedzēji savā rakstiskajā pieteikumā atsaucas uz iepriekšējo kārtību. Bet es domāju, ka es šeit laiku tam neveltīšu, jo tas, man liekas, šodien nav sarunas priekšmets, analizēt, kāda tad bija tā iepriekšējā kārtība.

Kas attiecas uz juridisko pamatojumu. Tad es gribu sākt ar normas leģitīmo mērķi, kam arī diezgan lielu uzmanību veltīja pieteikuma iesniedzējas un šeit, kā jau Saeima norādīja arī savā atbildes rakstā, papildus paskaidrojumos, ka grozījumu leģitīmais mērķis ir noteikt sociāli taisnīgāko, ekonomiski efektīvāko bērnu kopšanas pabalsta piešķiršanu. Tas nozīmē, ka uzlabot

demogrāfisko situāciju, nodrošināt zīdaiņu pilnvērtīgu aprūpi un nosakot, ka šī zīdaiņu pilnvērtīgā aprūpe ir panākama nodrošinot vecāku personīgu iesaistīšanos bērnu aprūpē.

No likuma teksta jau ir redzams, ka likumdevējs un likuma izstrādātājs arī ir noteicis, ka pabalstu piešķir tikai tai personai, kas kopj bērnu. Bērna kopšana ir iespējama tikai pastāvīgi esot kopā ar bērnu. Nav iespējams kopt bērnu, strādāt un uzticēt bērna kopšanu citai personai. Ja bērna kopšana ir uzticēta citai personai, tas nozīmē, ka netiek izpildīts likums nosacījums un tāvad šī persona arī zaudē iespējas saņemt šo pabalstu.

Un es domāju, ka... likumdevējs ir šādu nosacījumu iestrādājis likumā tādēļ, ka bērns līdz gada vecumam ir pilnīgi un absolūti bezpalīdzīgs, viņam ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība.

Un bērna barošanas rekomendācijas, ko ir noteikusi Pasaules veselības aizsardzības organizācija un kas tiek atspoguļotas arī šajā “Doctus” rakstā žurnālā, ko es šodien iesniedzu, ir noteikts, ka bērns ir jābaro līdz 6 mēnešiem pilnīgi tikai ar mātes pienu un tas nozīmē, ka bērns ir jābaro praktiski, iespējams, pat katru stundu, un vecumā no 6 līdz 12 mēnešiem bērns ir jābaro četras līdz piecas reizes dienā, tas nozīmē, ar divarpus līdz trīs stundu pārtraukumu.

Un tā nekādā gadījumā nav taisnība, ka nosakot... pieturoties pie šādām Pasaules veselības organizācijas rekomendācijām, Latvija atbalsta patriarhālo ģimeni vai ko tamlīdzīgu, ar kādiem epitētiem pieteikuma iesniedzējas apveltīja gan ministriju, gan arī likumdevēju. Tā ir vienkārši dziļāka izpratne par bērna vajadzībām un, ja kādu laiku, īpaši padomju laikā, šī izpratne bija diezgan izkropļota, tad tagad nekādā gadījumā nevar pārmest to, ka ne tikai Latvija, arī citas Eiropas valstis izmaina savu attieksmi pret bērna kopšanu un bērna vajadzībām.

Arī šajā anotācijā “Grozījums Valsts sociālo pabalstu likumā” ir norādīts šis mērķis un ir arī Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas 19.oktobra protokolā Nr.82 Saeimas deputāti vairāki norāda, ka, atļaujot mātēm strādāt pilnu dienu, tiek degradēts pabalsta mērķis. Tas ir mērķis, kas ir noteikts likumā un kādēļ valsts ir izvēlējusies no sava budžeta līdzekļiem tik milzīgus līdzekļus piešķirt vecākiem ar vienu mērķi, lai vecāki visus savus spēkus veltītu bērna kopšanai.

Likums ir pieņemts ne tikai saskaņā ar Satversmi, bet arī ar citiem Latvijas Republikas likumiem un starptautiskajām tiesību normām, kā, piemēram, ANO Konvenciju par bērnu tiesībām 3. un 24.pantu, kas sasaucas ar Civillikuma 177.pantu, Bērna tiesību aizsardzības likuma 6.pantu, Bērna tiesību deklarāciju 1959.gada, tur ir divi principi — 2. princips un 8.princips, kas nosaka, ka jebkuros apstākļos bērnam ir jābūt starp pirmajiem, kas gūst aizsardzību un palīdzību. Tieši bērnam, nevis bērna vecākiem vai vēl kādām citām personām.

Vēl ir ņemta vērā ANO deklarācija par bērnu aizsardzības un labklājības sociālajiem un tiesiskajiem principiem, kas nosaka, ka bērnam vissvarīgākais ir atrasties savu īsto vecāku aprūpē nevis tikt nodotam auklēm vai vēl kādām citām personām.

Un arī, protams, tiek ņemtas vērā manis pieminētās ANO rekomendācijas sakarā ar ANO Konvenciju par bērnu tiesībām daļēju neizpildi Latvijā, kuras tika sniegtas Latvijai 2001.gada 16.janvārī.

Šie likuma grozījumi tika pieņemti arī pilnīgi atbilstoši Eiropas sociālajai hartai, 16.pantam, kas nosaka ģimenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību, jo šis bērna kopšanas noteiktais pabalsts atbilst šīm prasībām, jo nodrošina vecākam, kas kopj bērnu, iepriekšējo

līdzšinējo ienākumu līmeni pilnā apmērā. Un pat ne tikai iepriekšējo ienākumu līmeni, bet pat sniedz papildus ienākumus tajos gadījumos, ja vecāki pirms bērna dzimšanas nav strādājuši un nav guvuši nekādus ienākumus.

Pieteicējs uzskata, ka apstrīdētais akts neatbilst Satversmes 1.pantam, kas nosaka demokrātiskas republikas... tiesiskas valsts pamatprincipus, tajā skaitā samērīguma principus un tiesiskās paļāvības principus.

Attiecībā uz tiesiskās paļāvības principu es uzskatu, ka viņš ir pilnībā ievērots, nosakot pārejas... tiek noteikts ar likuma pārejas noteikumu 7.punktu, kas nosaka, ka personas, kas saņēmušas ir pabalstu līdz 31.decembrim 2004.gada, var arī turpināt strādāt nepilnu darba laiku, ja viņas to jau ir uzsākušas strādāt. Un tā tad faktiski... un runāt par tiesiskās paļāvības principu, man liekas, pie apstākļiem, kad faktiski vecākiem tiek sagādātas daudz lielākas bērna kopšanas iespējas, nu tas mazliet varbūt pat būtu tā... nu, ciniski varbūt manā izpratnē.

Kas attiecas uz samērīguma principu, tad ir jānoskaidro trīs jautājumi.

Tā tad pirmais. Vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīma mērķa sasniegšanai. Un ja prasības pieteikuma iesniedzēji apgalvo, ka likumdevēja lietotie līdzekļi piespiež izdarīt izvēli par labu pabalstam, bet cieš ģimenes intereses ilgtermiņā, tad es pilnīgi neatzīstu to par pareizu. Likumdevējs nevis liek, bet viņš vienkārši rosina izdarīt izvēli un atkal – ne jau par labu pabalstam, bet par labu bērnam, par labu savam miesīgajam bērnam, par labu sava miesīgā bērna interesēm.

Otrais jautājums ir, vai mērķi nevar sasniegt citiem, mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Es uzskatu, ka nevar sasniegt, jo to jau... tādēļ es sāku savu runu ar šo situācijas raksturojumu pirms šī akta pieņemšanas. Bērnu stāvoklis Latvijā, ko ir atzinusi arī Apvienoto Nāciju Organizācija, bija diezgan tādā sliktā stāvoklī un tādēļ faktiski visi līdzšinējie līdzekļi nebija devuši pilnīgi nekādu rezultātu un šeit bija jāizdara izvēle, jāizvēlas līdzekļi – vai nu kas ierobežo vecāku varbūt vēlmes vai arī jāizvēlas līdzekļi, kas atņem bērnam tiesības uz vislabāko iespējamo aprūpi un likumdevējs šeit ir devis priekšroku bērna interesēm un tādēļ es uzskatu, ka viņš ir piemērojis tos līdzekļus, kas ir vislabākie bērnam.

Un pēdējais jautājums, kas ir noskaidrojams: vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām nodarīto zaudējumu. Nu šeit atkal mans viedoklis būtiski atšķiras no pieteikuma iesniedzēju viedokļa, jo es uzskatu, ka sabiedrība gūst pilnīgi neapšaubāmu labumu, tā tad uzlabojas gan bērna veselība, samazinās bērnu traumatisms, bērns iegūst psiholoģisko komfortu, ciešāku saikni ar vecākiem, kurām atkal ir šis ilgtermiņa rezultāts. Ja pieteikuma iesniedzējs rūpējas tikai par šo materiālo ilgtermiņa rezultātu, tad es domāju, ka šī saikne, ciešā saikne ar vecākiem pirmajā dzīvības gadā dod šo ilgtermiņa rezultātu tādā ziņā, ka tas noteikti samazina gan bērnu alkoholismu, gan narkomāniju, gan arī citas problēmas bērniem tālākajā vecumā.

Un tādēļ es uzskatu, ka nav nekādas neatbilstības ar Satversmes 1.pantu.

Nākošais. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka šeit ir pārkāpts Satversmes 89.pants, jo netiek aizsargāts cilvēka pamattiesības. Un pieteikuma iesniedzējs šeit arī atsauca uz veselu virkni dažādu argumentu.

Es uzskatu, ka pieteikumā minētā atsauce uz lietu Petrovičs pret Austriju vispār ir ļoti nekorekta atsauce, jo tas atsauces pilnīgi uz citiem lietām apstākļiem. Darba likums Latvijā atļauj

tēviem izmantot šo bērna kopšanas atvaļinājumu un tādēļ tur nav nekāda pamata atsaukties uz šo cilvēktiesību tiesas lietu.

Nav aizskartas personas tiesības uz darbu. Tātad valsts, es vēlreiz atkārtoju, valsts dod iespējas vecākam līdz bērna gada vecumam nestrādāt, saņemt pilnu algu, saglabāt darba vietu, un atšķirībā varbūt no citām valstīm, kur šādas tiesības tiek saglabātas tikai divus mēnešus pēc bērna piedzimšanas. Tātad Latvijas valsts dod iespēju veselu gadu šādas iespējas.

Pieteikuma iesniedzējs arī atsauca uz direktīvu 79.7., kas attiecas uz sociālo apdrošināšanu, tai arī nav nekāda sakara ar šodien šeit apstrīdēto tiesību normu. Un īpaši manu neizpratni izsauca tas, ka pieteikuma iesniedzējs ir minējis, ka ANO diskriminācijas pret sievietēm izskaušanas komiteja ir izteikusi bažas par Latvijā valdošajiem stereotipiem un sieviešu un vīriešu lomu sadali. Es tiešām nedomāju... vai tad tiešām tā komiteja būtu domājusi, ka vīriešiem kaut kā varētu pārdalīt šo sieviešu un vīriešu lomu attiecībā uz bērna barošanu un kopšanu pirmajos viņa dzīvības mēnešos. Es nedomāju, ka... es tiešām jūtos pilnīgi apmulsusi un nezinu, ko pieteikuma iesniedzējs ar to būtu domājis. Vai tiešām vīriešiem būtu jāšāk barot bērni.

Un mani mulšina vēl cita lieta – kādēļ pieteikuma iesniedzējas... viņas tik ļoti ir centušās kaut kādā veidā atrast un atsaukties uz starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem, kas pamato, teiksim, dzimumu līdztiesību un sievietes tiesības, bet viņas pilnīgi nav atsaukušās ne uz vienu starptautisko tiesību dokumentu, kas runā par bērnu tiesībām. Un Latvija ir pievienojusies daudziem starptautisko tiesību dokumentiem, kas uzliek Latvijas valstij par pienākumu, ne tikai valstij par pienākumu, bet arī katram cilvēkam par pienākumu ievērot šīs bērnu tiesības, bet nu acīmredzot viņas uzskata, ka tas nav būtiski.

Nākošais ir Satversmes 91.pants, kuru arī pieteikuma iesniedzējas uzskata, ka tas... ka apstrīdētais akts neatbilst Satversmes 91.pantam un norāda, ka padziļinās sievietes nevienlīdzīgās iespējas tirgū... darba tirgū. Un šeit ir arī šajā apstrīdētajā aktā redzama nevienlīdzīgā attieksme pret personām.

Nu... es arī nevaru piekrist nekādā gadījumā šai nostājai, jo tas ir pilnīgi skaidrs, ka sabiedrības interesēs ir, lai vecāki īpašu uzmanību veltītu bērnam viņa dzīvības pirmajā gadā un ņemot vērā to, ka izņemot sievieti māti pašu neviens cits bērnu ar krūti barot nevar un bērnam šis mātes piens ir jāsaņem, es domāju, ka šeit nav daudz iespēju izvēlēties starp tiem cilvēkiem, kas varētu bērnu kopt pirmajā dzīvības gadā un es domāju, ka likumdevējs ir tieši ļoti skatījies, lai būtu ievērota vienlīdzība likuma priekšā un devis iespēju katrai ģimenei pašai izlemt, vai tā būs bērna māte, kas kops bērnu līdz gada vecumam, vai tas būs bērna tēvs.

Un es tiešām nedomāju, ka taisni atbalsts... ka valstij būtu jāsniedz atbalsts sievietei viņas karjeras izaugsmē tieši šajā viena gada laikā, kad viņas bērnam, miesīgajam bērnam ir... kamēr viņam paliek viens gads. Vai tad tiešām... Ir taču daudzi un dažādi līdzekļi, kas varētu sievieti ar dažādiem līdzekļiem atbalstīt gan pirms bērna dzimšanas, gan arī pēc tam, kad bērns vairs nav jābaro ar krūti.

Un otrs arguments ir tas, ka bērna kopšanas atvaļinājumu pārsvarā izmanto sievietes. Un šeit atkal... Nu, loģiski, ka sievietes izmanto, nu kā tad savādāk. Jebkura, es domāju, ka tas ir pilnīgi

normāli, ka sieviete, ka ģimenes izvēlas... pieņem loģisku izvēli, ka laikā, kamēr bērns tiek barots ar krūti, šo bērna kopšanas atvaļinājumu izmanto sievietes.

Nu, mēs zinām, ka ir arī ģimenes, kurās vīrieši izmanto šo bērna kopšanas atvaļinājuma iespēju. Nu, tā ir viņu personīgā izvēle. Bet valsts jebkurā gadījumā ir darījusi visu iespējam, lai būtu šī brīvā izvēle, lai būtu šī vienlīdzība.

Un šeit pie Satversmes 91.panta es gribu arī atsaukties uz Satversmes tiesas spriedumu, tas ir, 14.janvāris 2004.gads, 2003-19-0103. Un Satversmes tiesa savā spriedumā ir noteikusi, ka šeit, lai noskaidrotu, vai Satversmes 91.pants ir ievērots, ir jānosaka, vai personas ir vienādos un salīdzināmos apstākļos, vai norma paredz atšķirīgu attieksme, vai atšķirīgai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Nu, šeit norma neparedz nekādu atšķirīgu attieksmi, bet tas nu gan man ir jāatzīst, ka personas noteikti nav vienādos un salīdzināmos apstākļos tāpēc, ka ir šī bioloģiskā funkcija, ko spēj veikt sieviete un nespēj veikt vīrietis un tādēļ nav nekas absolūts un mēs nevaram vienkārši sievieti kā bezdzimuma būtni nolikt un teikt: jā, viņai būs visur pilnīgi vienādas tiesības, un es arī gribu teikt to, ka tiesības... katra tiesība nav iespējama bez attiecīga pienākuma, nepastāv tikai tiesības. Katrai tiesībai pretim ir savs pienākums.

Un tālāk Satversmes tiesa šajā manis citētajā spriedumā arī... ir atsauce uz Eiropas Padomes neatkarīgo ekspertu komisiju, kura ir noteikusi, ka, ja pēc bērna dzimšanas sieviete saņem pabalstu 80 procentu apmērā no saviem vidējiem ienākumiem, tad tas ir pilnīgi pietiekams pabalsts, kas spēj nu, teiksim, pilnīgi pietiekams pabalsts. Latvijas valsts izmaksā pabalstu 100 procentu apmērā no ienākumiem, iepriekšējiem ienākumiem, tātad faktiski vēl ir izdarīts daudz vairāk, ko ir rekomendējusi Eiropas Padomes neatkarīgo ekspertu komisija. Tā kā es uzskatu, ka nekādas pretrunas ar Satversmes 91.pantu nav.

Nākošie divi panti ir Satversmes 106.pants un 110.pants. Attiecībā uz 106.pantu es varu teikt ļoti īsi – ir Darba likuma 156.panta 4.daļa, kas dod vecākiem izvēles tiesības. Šis likumdevējs nekādus aizliegumus šeit nevienam, ne tēvam, ne mātei neuzliek. Un šeit es vēlreiz gribu tomēr atgādināt, ka šī strādāšana vai nestrādāšana un vispār bērns – tas ir izvēles jautājums. Un bērns nav izmantojams un šis bērna kopšanas atvaļinājums nav izmantojams papildus peļņas gūšanai, bet par to es runāšu savās debatēs.

Un tāpat es uzskatu, ka nav nekāda pamata uzskatīt, ka apstrīdētais akts neatbilst Satversmes 106.pantam.

Attiecībā par Satversmes 110.pantu. Nu, šeit jau ir arī Satversmes tiesas spriedums – 11.oktobris 2004.gads, kas nosaka, ka Satversmes tiesa, pamatojoties uz Satversmes 110.pantu, ANO Konvencijas par bērnu tiesībām un bērnu tiesību aizsardzības likumu atzīst, ka likumdevējam ir stingri jāievēro, lai pieņemtie vai grozītie normatīvie akti aizsargātu bērnu intereses iespējami labākā veidā.

Un tādēļ es nekādīgi nevaru saprast pieteikuma iesniedzēju argumentus, kuras uzskata, ka tieši šis pabalsts kaut kādā veidā taisni neatbalstītu laulību un ģimeni un vecāku un bērnu tiesības.

Šeit gan pieteikuma iesniedzējs runāja par vecāku tiesībām un par vecāku tiesību aizskārumu. Nu, šeit es gribu tomēr atgādināt, ka mums tāds termins kā “vecāku tiesības” jau pāris

gadus likumdošanā nepastāv, tādēļ ka arī Eiropā, mainoties bērnu tiesību aizsardzības koncepcijai ir atzīts, ka vecākiem faktiski vecāku tiesības ir nosacīti... vecākiem ir pienākums un vecāku tiesības izriet tikai no šiem pienākumiem pret bērniem un tādēļ arī Latvijas Civillikumā ir izdarīti attiecīgi grozījumi, kas nosaka vecāku pienākumus, nevis kaut kāds mistiskas un abstraktas vecāku tiesības, kurām tiek pakļauts bērns.

Šeit vēl pieteikumā... par cik man ir 5 minūtes, tad es gribu pateikt... atbildēt varbūt uz rakstiskajā pieteikumā minētajiem tādiem kā argumentiem attiecībā par sociālā nodrošinājuma maksājumiem. Pieteikuma iesniedzējas ir minējušas, ka Ministru kabineta 2001.gada 6.maija noteikumi Nr.230 nosaka, ka no pabalstiem sociālās apdrošināšanas iemaksas tiek veiktas tikai no 50 latu summas un tādēļ tas arī ir tā kā Satversmes pārkāpums un faktiski apstrīdētā norma, šis Valsts sociālā pabalsta likuma 7.pants ir pretējs Satversmes nosacījumiem.

Es to atkal nekādīgi nevaru saprast tāpēc, ka šis apstrīdētais akts... tur nekādā veidā nav noteikts, no kādas summas tiek izdarītas jeb veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tas ir pilnīgi pavisam cits normatīvs dokuments, kas nosaka, no kādas summas valsts veic šīs iemaksas. Es šeit pieteikumā neredzu, ka pieteikuma iesniedzējas būtu šo normu atzinušas par antikonstitucionālu un neatbilstošu, teiksim, augstāka spēka tiesību aktam. Tāpēc es vispār uzskatu, ka te nemaz nav vērts runāt par to, no kādām summām tiek veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas un kādā veidā šī viena gada pabalsta saņemšana varētu atsaukties uz, teiksim, pensiju kapitālu vai kaut kādiem citiem apstākļiem.

Es varētu piekrist, jā, ka varbūtās tiešām šie 50 lati varbūt būtu par mazu, bet tas ir pilnīgi cita atsevišķi risināms jautājums, kuram tik tiešām nav pilnīgi nekāda sakara ar to, ka valsts no sava valsts budžeta ir izdalījusi milzīgi lielas naudas summas, lai katrs cilvēks, kas vēlas kopt savu bērnu, varētu šo gadu bezrūpīgi veltīt šī bērna kopšanai un saņemtu savu iepriekšējo ienākumu līmeni.

Un tas arī faktiski ir viss, ko es gribēju teikt. Paldies.

A.Endziņš.

Paldies. Vai ir jautājumi tiesnešiem? Apsīša kungs. Lūdzu!

R.Apsītis.

Jā. Man ir tāds jautājums. Sakiet, lūdzu, vai ir kādi pierādījumi tam, ka tagad noteiktā bērnu kopšanas pabalsta saņemšanas kārtība sekmētu demogrāfiskās situācijas uzlabošanu Latvijā.

A.Rektiņa.

Nu, es saprotu tā, ka tāda ir Labklājības ministrijas pārstāvja rīcībā un viņa uzstājoties arī minēs šos konkrētos datus, kā ir mainījusies demogrāfiskā situācija taisni šī gada laikā.

A.Endziņš.

Paldies. Čepānes kundze.

I.Čepāne.

Man ir jautājums. Jūs ievērojamu daļu no savas uzstāšanās veltījāt bērna barošanai ar krūti. Sakiet, lūdzu, šīs divas zinātnieces, kas runāja, ja viņas nedēļā, kā paredzēja iepriekšējais regulējums, strādātu 20 stundas, proti, mazāk kā 3 stundas dienā... Vai tas viņām traucētu bērnu barot ar krūti?

A.Rektiņa.

Nu, tas ir tāds, jāsaka, ļoti diskutējams jautājums, uz kuru nav iespējama vienozīmīga atbilde. Tas, protams, ir atkarīgs no tā, ko sieviete dara un ko nozīmē strādāt. Protams, ka sieviete, sēžot mājās un barojot bērnu arī strādā, teiksim, mājas darbus — mazgā veļu, mazgā grīdu, gatavo ēst. Arī tas ir darbs. Un es tagad nevaru pateikt, kādā mērā, jeb kāds cits darbs, izņemot bērna tiešo kopšanu un barošanu, varētu traucēt vai veicināt barošanu.

Bet tāpēc es arī šodien iesniedzu šo “Doctus” žurnālu, kurā taisni šī pediatrijas profesore raksta par visiem tiem apstākļiem, kas, neapšaubāmi, traucē bērna sekmīgai barošanai, barošanu tādā līmenī, lai tiešām bērns gūtu vislielāko labumu no šīs barošanas. Un tas ir arī stress, kas neapšaubāmi ir saistīts ar papildus darbam veikšanu. Un tā ir, protams, mātes slodze, nervozitāte, un vēl visādi citādi apstākļi un arī ja mēs pieņemam, ka bērns līdz sešu mēnešu vecumam, lai viņš iegūtu vajadzīgo imunitāti un visādas citas labas lietas savai turpmākajai dzīvei, viņš ir jābaro tikai ar mātes pienu un viņš neuzņem pilnīgi nekādu citu šķidrumu, pat ne ūdeni un pat ne tēju, tad bērns ir jābaro jebkurā mirklī, tikko bērns to pieprasa. Arī kaut vai ik pēc stundas vai pusstundas. Tas arī ir atkarībā individuāli no bērna.

Un tad es nevaru iedomāties, kā māte vispār varētu līdz sešu mēnešu vecumam darīt kaut ko citu, ja, piemēram, bērns ik pēc pusstundas vai ik pēc stundas vēlas ēst, jo viņš vēlas saņemt šo mātes pienu.

Attiecībā pēc sešu mēnešu vecuma.. Tad bērns jābaro ar krūti četras līdz piecas reizes dienā, bet, ņemot vērā to, ka bērni parasti pusgada vecumā jau guļ naktī un neceļas, tad faktiski šīm četrām-piecām reizēm barošanai būt jābūt dienas laikā. Un tas nozīmē, ka atstarpe starp barošanām ir apmēram divarpus-trīs stundas. Tad es arī nezinu, kā sieviete, strādājot uz pusslodzi, teiksim, kaut vai lasot lekcijas vai vienalga darot kādu darbu, ja pieņemam, ka viņai līdz darbam un atpakaļ vismaz pusstunda ir nepieciešama, tātad tas ir piecas stundas ārpus mājas, vai viņa to var izdarīt. Protams, šeit atkal valsts dod izvēli. Ja sieviete vēlas strādāt, viņa var iet strādāt, ģimene var izvēlēties, var pie bērna sēdēt tēvs un var tēvs veikt šo bērna aprūpi. Bet jebkurā gadījumā bērnam ir jāsaņem šī aprūpe no vecākiem un valsts uzskata, sekojot visām šīm... gan pasaules veselības aizsardzības rekomendācijām, gan arī starptautiskajiem tiesību aktiem, ka valstij ir jāveicina tieši vecāki veikt personīgi šo aprūpi nevis uzticēt šo bērnu auklēm. Un piedevām šis ierobežojums ir noteikts tikai uz vienu gadu. Tikai uz vienu gadu. Tas nav vairs uz pusotru, ne trim gadiem.

I.Čepāne.

Jā, es vēl par to turpināšu.

Un sakiet, kas notiek ar šo leģitīmo mērķi, kas ir paredzēts šeit likumprojekta anotācijā, ja bērns sasniedz viena gada vecumu. Situācija tad ir tāda, ka atvaļinājums bērna kopšanai ir līdz 1,5 gadiem, tad var strādāt 20 stundas nedēļā, bērnudārzi ir no diviem gadiem, silītes... silītes ir pārpildītas, silītes nav, vietu trūkst un vai šim bērnam un sievietei tad pēkšņi pēc šādas te situācijas nerodas vispār diskomforta sajūta?

A.Rektiņa.

Nu, pirmām kārtām jau tās prasības, kas bērnam ir līdz gada vecumam, būtiski atšķiras no tām prasībām, kas ir bērnam ir pēc viena gada vecuma, jo viens gads tomēr ir tāds ļoti būtisks vecums bērna attīstībā.

Otram kārtām. Tas, ka, teiksim, nu... es negribētu piekrist, ka, teiksim, silītes ir no diviem gadiem vai no pusotra gada vecuma. Tagad ir ļoti daudzas privātās iestādes un faktiski tas ir katras ģimenes izlemšanā, kā ģimene organizēs savu bērnu apkopi un aprūpi.

Bet katrā ziņā pēc viena gada vecuma mātei... māte arī varētu jau nebarot šo bērnu un tādā gadījumā, protams, tur ir ar bērna aprūpi iespējams daudz plašākas, teiksim, iespējas pieņemt lēmumu.

Bet jebkurā gadījumā, vai sievietei šis diskomforts būs mazāks pēc bērna viena gada vecuma sasniegšanas, ja viņa jau šo diskomfortu sāks izjust, teiksim, pusgada vecumā vai teiksim, tūlīt pēc bērna piedzimšanas. Šī valsts jau ir tikai centusies līdz gada vecumam sievieti vai arī vīrieti, nu, pilnīgi vienalga, vienam no bērna vecākiem sagādāt šos apstākļus, lai viņi būtu tieši tādos pašos apstākļos, kādos viņi bija pirms bērna piedzimšanas. Protams, atkal tikai ņemot vērā vienu apstākli – pie apstākļiem, ja vecāki līdz bērna piedzimšanai nav saņēmuši naudu aploksnēs, pret ko mēs, protams, visi ļoti cīnāmies.

A.Endziņš.

Man būtu papildus jautājums saistībā ar Čepānes kundzes jautājumu par bērna barošanu ar krūti.

Jūs savā atbildē minējāt tādus faktorus kā stress un tā tālāk. Sakiet, jautājums man ir tāds. Ja līdz attiecīgo grozījumu izdarīšanai māte varēja pēc tam līdz 20 stundām nedēļā strādāt un saņemt šo te pabalstu... 30 latu apmērā, ja?... ja tagad pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras sniegtās informācijas uz 2005.gada jūniju 46,5 procenti no personām, kuras saņēma šo pabalstu, pabalsts bija piešķirts 50 latu apmērā, 16,5 procentiem — 56 latu, bet tikai 2,5 procentiem no likuma šīs iespējas.

Sakiet tagad tā. Vai šī starpība, ka vairums tomēr nesaņem pienācīgi un ja māte visu laiku domā par to, kā vispār savilkt galus kopā, un arī, teiksim, vai mātei pašai nav normāli jāēd, lai viņa vispār būtu spējīga barot ar krūti. Cik daudz jums ir informācijas... cik daudz sievietes vispār ir spējīgas barot ar krūti un vai pietiek šī piena. Un vai, teiksim, šeit šie stresa apstākļi iespaido vai neiespaido. Vai te ir rūpes tikai?

A.Rektiņa.

Tā.. Pirmām kārtām es gribēju mazliet tomēr pakomentēt arī tos Sociālās apdrošināšanas aģentūras datus. Tātad, jā... viņi, protams, ir minējuši 2,5 procentus pabalstu maksimālā apmērā... Bet 35,5 procenti ir šī amplitūda starp minimālo un maksimālo. Tā kā mēs nevaram teikt, ka tikai 2,5 procenti saņem tādu normālu pabalstu. Bet kopumā, protams, ja 46 procenti saņem 50 latus, ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka šie 46,5 procenti no sievietēm vai vīriešiem, pabalsta pieprasītājiem, līdz bērna piedzimšanai vispār nav strādājuši. Viņi ir bijuši vai nu bezdarbnieki, vai nu studenti, vai nu nav bijuši ne studenti, ne bezdarbnieki, bet vienkārši nestrādājuši. Tad tāpēc jau viņi arī saņem šos 50 latus. Nu, ja tas cilvēks ir varējis dzīvot nestrādājot un neko nesaņemot un bijis spējīgs sevi uzturēt līdz bērna piedzimšanai, tad es domāju, ka tie 50 lati ir pilnīgi adekvāti tam, lai kopjot šo bērnu, nu, teiksim, sieviete, viņa par šiem 50 latiem iegādātos papildus produktus. Jo es nevaru galīgi nekādi iedomāties, ka sieviete nestrādājot un negūstot nekādus ienākumus... nu viņa taču dzīvoja, bija vesela, ēda... nu, tātad viņai bija kādi ienākumi un tātad viņa nav ar to bērna piedzimšanu pēkšņi nolikta kaut kādā tādā ārkārtas stāvoklī.

Ja mēs runājam par tiem 16 procentiem, kas saņem 56 latus pabalstu, tad atkal ir situācija tāda pati. Tas nozīmē, ka tie 16,5 procenti ir saņēmuši minimālo algu — 80 latus uz papīra un 56 latus uz rokas.. Un pēc bērna piedzimšanas viņi turpina saņemt tieši tādu pašu summu, kādu viņi ir saņēmuši pirms bērna piedzimšanas. Un protams, ka tas ir ļoti slikti, ka mums ir minimālā alga tik maza un tas viss ir ļoti slikti un protams, es piekrītu, ka ar 56 latiem ir grūti iztikt, bet vai tiešām šis viens gads, ko sieviete kopj bērnu būtu tas īstais periods, kad sievietei uzsākt... vai sievietei vai vīrietim uzsākt gūt papildus peļņu. Nu tad tak viņi varēja strādāt līdz bērna piedzimšanai un tad to vienu gadu varbūt mazlietiņ tomēr veltīt bērna kopšanai un pēc tam atkal strādāt. Jo iznāk tā, ka līdz bērna piedzimšanai varēja saņemt vai nu vispār neko vai 56 latus, bet tikko ir piedzimis bērns, tā uzreiz ir nepieciešamība traukties strādāt un gūt papildus peļņu. Un ja sieviete, pieņemsim, saņem algu 56 latus, nu, minimālo algu un saņem uz rokas 56 latus, tad tātad pēc bērna piedzimšanas viņa ies strādāt vēl pusslodzi, viņa saņems tos 28 latus klāt.... Vai tie 28 lati ir samērīgi ar to ļaunumu... nu, ļaunumu varbūt neteiksim, varbūt to kaitējumu, kas tiks bērnam nodarīts sakarā ar to, ka māmiņa strādās vismaz 5 stundas dienā, nebūs mājās. Viņa jau nestrādās naktī, viņa strādās dienā.

A.Endziņš.

Man tādā gadījumā ir vēl viens cits jautājums.

Jūs minējāt arī savā runā par to, ka nevar uzticēt bērnu citai personai. Tātad it kā, ka māmiņa tikai strādās... Bet saki, ja šī māmiņa, kura varēja līdz šim 20 stundas nedēļā strādāt, nu, kaut vai tā pati docente universitātē, ja viņai ir viena lekcija vienā dienā un viņa ir aizbraukusi un tajā pašā laikā, teiksim, viņas māte jeb vecmāmiņa pieskata šo bērnu.... Vai tā ir jau... viņa algos šo vecmāmiņu, maksās tādā veidā jeb šāda uzticība nevarētu būt nekādā gadījumā.

Tāpēc es gribētu tomēr precizēt un noskaidrot — kāpēc teiksim, ir tieši šis ierobežojums, ka vairāk absolūti nemaz nevar... Jo ir dažādi darbi, tajā pašā laikā nu... teiksim, tulkotāji kaut vai, kuri var šajos laika posmos starp bērna barošanu un mājas darbu apdarīšanas kaut ko tulkot, saņemt ... Jeb tas ir kategoriski jau uzreiz... pret.

A.Rektiņa.

Nē, protams, ka sieviete var tulkot, viņa var gatavot lekcijas, viņa var rakstīt un sagatavot dažādus rakstus, publikācijas avīzēs. Protams, ka es negribu pilnīgi fanātiski šeit izklausīties un apgalvot, ka, tikko sieviete, teiksim, vienu stundu dienā piesēžas pie rakstāmgalda un veic kaut kādus savus rakstu darbus bērna gulēšanas laikā, tā tas uzreiz ir kaut kāds bērna tiesību, teiksim, pārkāpums. Nekādā gadījumā.

Bet šeit tad mainās šī pabalsta mērķis. Likumdevējs ir piešķīris jeb nolēmis, ka šo pabalstu tādā apmērā, kā viņu piešķir, ka tas nav papildinājums ģimenes budžetam, tas ir ienākumu faktiski aizstājējs; ka šā pabalsta mērķis ir sniegt un mudināt vecākus pašiem personīgi uzņemties kopšanas pienākumus un saņemt tādus pašus ienākumus, kādus viņi ir guvuši līdz, teiksim, bērna piedzimšanai. Jo, teiksim, šis budžeta papildināšanas mērķis, tas jau bija iepriekšējā likuma redakcijā, kur sieviete varēja... kur šis pabalsts, šie 30 lati mēnesī, ko saņēma pilnīgi visas neatkarīgi no savām veiktajām sociālajām iemaksām, neatkarīgi no iepriekš gūtajiem ienākumiem, tātad tiešām bija skaidri un gaiši pateikts, ka tas ir neliels ģimenes budžeta papildinājums. Tas neaizstāj tos ienākumus, ko vecāki zaudētu gadījumā, ja viņi izvēlētos kopt bērnu. Un šeit jau tā izvēles iespēja paliek. To jau var izvēlēties katrs vecāks. Nu, ja sieviete grib strādāt šo darbu, pasniedzējas darbu, un rakstīt rakstus un strādāt zinātnisko darbu, nu tad viņa var izvēlēties, viņa var strādāt šo darbu. Valsts jau tādā mērā neiejaucas cilvēka personīgajā un ģimenes dzīvē un nenosaka, kas katram vecākam ir jādara ar savu zīdaiņi. Tā jau ir katra vecāka izvēle. Bet valsts mudina vecākus izvēlēties to vislabāko, kas zīdaiņim ir nepieciešams. Vienkārši mudina. Un tad nu šī izvēle ir katra ziņā.

A.Endziņš.

Paldies. Kādi vēl būtu jautājumi? Lūdzu, Kūtra kungs.

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu.... man liekas, ka nevarētu teikt, ka miesīgā bērna intereses, kā jūs teicāt, beidzas ir pirmo dzīvības gadu. Tās intereses noteikti turpinās arī uz priekšu. Un gan šajā pieteikumā, gan arī tajā strīdus faktorā ir viena runa — par to, ka tas bērns jau ir jāaprūpē arī nākotnē. Un bieži vien jau no tā bērna atsakās domājot par to, kas maksās par izglītību un tamlīdzīgi.

Neatkarīgi no tā, kurš no vecākiem ņems šo bērna kopšanas atvaļinājumu, šim vecākam var būt apdraudēta karjera, jeb kvalifikācijas zaudēšana. Es varbūt nerunāju par sētnieku, vai cilvēku, kur nav vajadzīga īpaša profesionalitāte jeb regulāra kvalifikācijas celšana. Bet piemēram, par mediķiem, par ķirurgiem, par zinātniekiem, kuriem visu laiku ir jāveic kaut kāds darbs, lai nezaudētu kvalifikāciju.

Es saprotu, ka var izvēlēties vecāki, kurš no tiem būs. Bet, ja nu abi strādā šajā jomā? Tas nozīmē, ka tomēr caur šo liegumu savu kvalifikāciju turpināt celt šajā gadā tomēr nedaudz tiek bremzēta viņa karjera.

A.Rektiņa.

Nu, atkal atbildot uz šo jautājumu. es gribu atgriezties uz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras sniegtajiem datiem. Tātad, 63 procenti no pabalsta saņēmējiem vai nu vispār ir bijuši bezdarbnieki, nu, nav strādājuši, es negribu teikt, ka bezdarbnieki... bet nav strādājuši, nav guvuši ienākumus, vai arī viņi ir saņēmuši minimālo algu. Ja cilvēks saņem minimālo algu, tātad viņš strādā darbu, kas nekādu īpašu kvalifikāciju neprasa. Un tad attiecībā uz šiem 63 procentiem, es varu pilnīgi droši pateikt, ka šeit kvalifikācijas zaudēšana nav iespējama šī viena gada laikā, jo, ja cilvēks nav strādājis, tad viņš nevar zaudēt kvalifikāciju. Ja viņš saņem minimālo algu un tātad izpilda ļoti vienkāršu darbu, tad arī viņš nekādu kvalifikāciju zaudēt nevar. Iet runa, teiksim, par šiem 37 procentiem, kur tiešām tātad... ja viņi saņem lielāku atlīdzību, tātad mēs varam runāt, ka viņiem ir kāda speciāla izglītība un viņi var zaudēt kvalifikāciju.

Jā, protams, tā var būt, ka abi divi vecāki ir tādas profesijas pārstāvji, kuriem ir jāstrādā, kuriem ir noteikti jāstrādā, kuri nevar izdarīt nekādu pārtraukumu savā, teiksim, profesionālajā darbībā. Bet, nu es uzskatu, ka tāda ir dzīve. Katram cilvēkam ir atkal šī izvēle. Bērns jau nav pilnīga un obligāta lieta, kur jāpasaka, lūk, ir plāns un 2006.gadā ir jādzemdē bērns. Tā jau ir atkal katras ģimenes izvēle un mēs zinām, ka ir baletdejošu ģimenes, un arī šai balerīnai, kas ir varbūt savā slavas zenītā, arī ir ļoti jādomā, kurā brīdī viņa šo bērnu dzemdēs, lai varētu viņam veltīt pilnvērtīgu uzmanību un pilnvērtīgu kopšanu. Nu, ar likumiem jau neko nevar, teiksim, atrisināt visas dzīves situācijas. Es vēlreiz saku. Un, jā. Un arī attiecībā uz šo viena gada pārtraukumu profesionālajā darbā, nu, pieņemsim, pusgadu tēvs un pusgadu māte — nu tad man atkal ir jāatgriežas pie Latvijas Universitātes veiktā pētījuma, kurā 92 procenti uzskata, ka ir bērnam visjaunākajā vecumā nepieciešama personīga uzraudzība no vecāku puses. Un otrām kārtām, tikai 3 procenti no aptaujātajiem uztraucas un bažījas, reāli bažījas, ir atteikušies no bērna kopšanas pabalsta, bažījoties par savu pārtraukumu darbā. Un tas ir piedevām pētījums, kas ir veikts pie apstākļiem, kad iet runa par trīs gadu nepārtrauktu bērna kopšanas atvaļinājumu.

Bet šis viens gads, es domāju... nu, protams, nav nekāda īpašu pētījumu un nav pārliecinošu datu par to, cik lielā mērā, par cik procentiem cilvēks var zaudēt savas profesionālās iemaņas viena gada laikā. Bet es ļoti apšaubu, vai speciālisti viena gada laikā, izņemot ļoti, ļoti retas profesijas, tas varētu būt, nu, varbūt neiroķirurgs vai mikroķirurgs, kas tiešām viena gada laikā varētu savu pirkstu veiklību zaudēt. Bet tad ir atkal jautājums, cik mums tādu cilvēku ir Latvijā.

A.Endziņš.

Paldies. Vai vēl ir kādi jautājumi? Man būtu vēl viens jautājums. Sakiet, vai gatavojot un izskatot šos grozījumus likumā, tika analizēts arī, kāda ir prakse citās valstīs saistībā ar šo iespējamo palīdzību sociālo? Vai arī iespējas strādāt daļēji un saņemt pabalstu, vai, teiksim, vidējais ienākumu līmenis uz ģimeni tika arī ņemts vērā jeb nē?

A.Rektiņa.

Jā, protams. Visa šī prakse tika analizēta un te man arī jāsaka, ka Labklājības ministrijas pārstāvis varēs paskaidrot par citu valstu praksi, ko viņi ir pētījuši, kas pastāv šajā pabalstu jomā. Bet es arī varu teikt, ka tiešām šī prakse ir ļoti, ļoti dažāda. Nu, piemēram, Amerikas prakse ir tāda, ka vispār vecāki tikai 2 mēnešus saņem jeb kādu pabalstu un viņiem tiek saglabāta darba vieta un tad nu tikai ir jautājums, vai mēs varam, vai Latvijas valsts vēlas līdzināties Amerikas situācijai un vai bērnu stāvoklis Latvijā ir tāds... bērni jūtas tik ļoti aizsargāti, tik veseli un viss ar viņiem ir kārtībā, lai Latvija varētu atļauties šādus eksperimentus un pateikt, ka mēs vispār... tā nav mūsu darīšana. Lūk, divus mēnešus sievietē pēc dzemdībām saņem šo dekrēta naudu un tad nu lai viņa tiek pati galā, kā grib — iet strādāt, pelna un tad varbūt, ka tas būtu, teiksim, arī zināmai cilvēku daļai... varbūt, ka tas viņus apmierinātu, ka valsts vispār neizrādītu nekādas rūpes par šo situāciju. Bet es vēlreiz saku. Ņemot vērā ANO rekomendācijas, kas bija gandrīz četrdesmit gabalas, kas tika dotas Latvijas valstij steidzīgai izpildei, ņemot vērā visu šo bēdīgo demogrāfisko situāciju, Latvijas valsts izvēlējās šo ceļu — dot maksimālu atbalstu bērna kopšanai cerībā uzlabot gan šo demogrāfisko stāvokli, gan samazināt bērnu traumatismu, gan vispār, teiksim, savest savus likumus kārtībā tā, lai viņi atbilst starptautiskajām tiesību normām un arī, teiksim, radītu tos apstākļus maksimāli, cik nu vien valsts var, lai šie bērni izaugtu veseli un normālos apstākļos.

A.Endziņš.

Paldies. Ir vēl tiesnešiem jautājumi? Nav. Paldies.

Pieteikuma iesniedzējiem? Lūdzu!

K.Dupate.

Jā, mums ir jautājums. Vai jūsu rīcībā ir kādi fakti, kas pierādītu tiešo saistību starp ANO norādīto bērnu slikto stāvokli Latvijā, augsto traumatismu ar vecāku daļēja laika nodarbinātību.

A.Rektiņa.

Nē, nu tādi konkrēti pētījumi man noteikti nav. Bet tas ir pilnīgi viennozīmīgi, ka bērnu traumatisms ir tikai nu... bērnu neuzraudzīšanas sekas. Tas ir viennozīmīgi. Varbūtās Bērnu un ģimenes lietu ministrija varēs minēt kādus piemērus, kas ir par pamatu ... kas pierāda šo saikni.

K.Dupate.

Bet vai šis te bērnu traumatisms un tātad nepieskatīšana... No kā tas rodas? Vai tas ir kaut kādā veidā saistīts ar to, ka vecāki atrodas darbā vai ar kaut kādu tādu faktu?

A.Rektiņa.

Nu, jebkurā gadījumā šis bērnu traumatisms līdz viena gada vecumam, kas faktiski, kamēr bērns skaitās zīdains, nu tas varētu attiekties tikai un vienīgi uz nepieskatīšanas un neuzraudzīšanas rezultātu. Un es tiešām... manā rīcībā nav tas pētījums, vai tas ir noticis tad, kad mamma ir darbā vai tas ir noticis mammas klātbūtnē tāpēc, ka mamma ir nevēlīgi izturējusies pret šo bērnu. Man tādu pētījumu nav.

K.Dupate.

Paldies.

A.Endziņš.

Vēl ir jautājumi kādi? Lūdzu!

A.Putniņa.

Jā, es gribu precizēt. Jūs teicāt, ka bērna aprūpe ir saistīta lielāko tiesu tikai ar zīdīšanu. Sakiet, vai emocionālā saikne ar bērnu, vanošana, pastaigas ir tādas lietas, ko nevar uzņemt vīrietis? Proti, zīdīšana aizņem pusstundu nu... maksimums 7 reizes dienā. Tas aizņem diezgan mazu laiku. Un pārējais laiks, kas bērnam ir vajadzīga pieskatīšana, vai tur ir kaut kas tāds īpašs, ka to nevar uzņemt vīrietis?

A.Rektiņa.

Nē, es nekad neesmu domājusi par to, ka vīrietis nevarētu piedalīties bērna aprūpē un vanošana un teiksim, pamperu nomaiņa un pastaigās... Protams. Tas ir katras ģimenes izlemšanā, kādā veidā vīrietis piedalās bērna aprūpē un protams, ka viņš tur var piedalīties un vecmāmiņas var palīdzēt. Es runāju tikai par to, ka šī bērna zīdīšana ir tāda lieta, ko vienkārši neviens cits, izņemot bērna māti, nevar uzņemt. Un lai nu arī tā zīdīšana prasa pusstundu, bet diemžēl šīs visas 7 reizes pa pusstundai nevar sakoncentrēt no rīta un vakarā, viņām ir jābūt izdalītām dienas laikā un tādēļ es vienkārši uzskatu, un vēl joprojām uzskatu, ka līdz 6 mēnešu vecumam nu ir jābūt ļoti svarīgiem iemesliem un ļoti spēcīgiem argumentiem, lai māte atteiktos no bērna aprūpes šajā laika periodā.

A.Endziņš.

Paldies. Vēl ir kādi jautājumi? Nav vairāk jautājumu. Paldies.

Pirms mēs uzklusām pieaicinātās personas, tiesa pasludina pārtraukumu uz 15 minūtēm. Un atsāks savu sēdi 11.55.

(Pārtraukums)

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aivars Endziņš.

A.Endziņš.

Kāds ir lietas dalībnieku viedoklis par secību, kādā mēs uzklusīsim pieaicinātās personas? Ievadā es nosaucu Valsts cilvēktiesību biroja pārstāvi, Bērnu un ģimenes lietu ministriju un pēc tam Labklājības ministriju.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvju viedoklis? Nav iebildumu? Saeimas pārstāvei?

A.Rektiņa.

Pēc tiesas ieskatiem.

A.Endziņš.

Līdz ar to vārds kā pirmajai tiek dots Valsts cilvēktiesību biroja pārstāvei Anitai Kovaļevskas kundzei. Lūdzu!

A.Kovaļevska.

Godātā tiesa! Valsts cilvēktiesību birojs, izvērtējot šīs normas atbilstību Satversmei, vērtēja tieši atbilstību Satversmes 110.pantam.

Satversmes 110.pants garantē ģimenei tiesības uz īpašu aizsardzību un kā tas izriet arī no Latvijai saistošu starptautisku cilvēktiesību dokumentu interpretācijas, tas nozīmē arī to, ka valstij ir pienākums sniegt finansiālu atbalstu ģimenēm. Tātad valstī ir jāizveido šī te ģimenes pabalstu sistēma un tā arī ir jāuztur.

Latvija, protams, šo savu pienākumu pilda un arī Latvijā ir izveidota šī ģimenes pabalstu sistēma, kurā ietilpst vairāki pabalsti, tādi kā, piemēram, maternitātes, paternitātes pabalsts, bērna piedzimšanas pabalsts, arī bērna kopšanas pabalsts un arī ģimenes valsts pabalsts.

Tā kā katram no šiem pabalstiem ir sava loma un savs uzdevums, tad, lai izvērtētu, vai šie ierobežojumi, kas ir noteikti saistībā ar pabalstu saņemšanu atbilst Satversmei, ļoti būtiski ir izvērtēt to, kāds ir tieši šī pabalsta uzdevums.

Un Valsts cilvēktiesību birojs uzskata, ka šī pabalsta uzdevums tomēr ir sniegt atbalstu ģimenei situācijā, kad tai ir nepieciešami savā ziņā, varētu teikt, papildus izdevumi. Un kādēļ? Mums ir, protams, ģimenes valsts pabalsts, ko saņem ikvienu ģimene, kam ir bērni nepilngadīgi. Tādēļ šis kopšanas pabalsts, protams, nav vienkārši atbalsts ģimenei ar bērnu.

Mūsaprāt, šeit ļoti būtisks ir tas apstāklis, ka ģimenes ar bērniem, kur bērni ir vecāki par 2 gadiem, var saņemt atbalstu no valsts arī tādā veidā, ka tās var izmantot pašvaldību piedāvātos bērnu aprūpes pakalpojumus, tātad bērnudārzus. Savukārt ģimenēm ar bērniem līdz 2 gadu vecumam šādas iespējas nav. Praktiski nav.

Un līdz ar to tātad šai ģimenei rodas papildus izdevumi kopjot bērnu vai nu tādējādi, ka viņi algo kādu citu, kas šo bērnu kopj vai arī algo kādu no vecākiem, kas šo bērnu kopj. Un tādēļ mūsaprāt ierobežojums, kas neļauj pirmā gada laikā vispār strādāt nevienu stundu, nepārprotami ierobežo šīs tiesības, bet šīs tiesības var ierobežot, tādēļ, svarīgi protams, ir, kāds ir legitīmais mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs.

Mūsaprāt, legitīms mērķis ir, jo , neapšaubāmi, likumdevējs ar šo normu gribēja aizsargāt bērnu tiesības, gribēja veicināt to, lai vecāki ir vairāk kopā ar saviem bērniem, lai viņi varētu to atļauties un lai veidotos šis te kontakts vecākiem ar bērniem, kas ir būtisks pirmajā gadā. Taču, mūsaprāt, šeit tomēr nav saskatāms samērīgums. Un šeit varbūt ir vairākas lietas, par ko ir jārunā.

Ir jārunā tomēr arī par dzimuma līdztiesību. Un šeit ir jāatceras tas, ka dzimuma līdztiesība prasa ne tikai formāli nodrošināt to, bet arī lai faktiski būtu šī dzimumu līdztiesība. Tas nozīmē, ka

mēs nevaram tikai formāli noteikt likumā it kā vienādas tiesības abiem dzimumiem, bet mums ir jāskatās arī, kādas ir šīs sekas.

Un šīs sekas ir tādas, ka neapšaubāmi šī norma vairāk negatīvi ietekmē sievietes. Tas ir gan šobrīd statistiski pierādīts, ka pārsvarā sievietes izmanto šo bērna kopšanas atvaļinājumu, gan arī mēs uzskatām, ka pat varbūt sabiedrībai attīstoties tomēr pirmā gada laikā vienalga pārsvarā tās būs sievietes, jo, protams, ir svarīga arī šī bērna barošana un tādēļ bieži varbūt tieši sieviete būs tā, kas izmantos.

Un šeit ir jāņem vērā arī tas, kādas tendences ir šobrīd Eiropā, kādi ir šie attīstības virzieni. Un tas, ko arī Latvijā mēs mēģinām ieviest, tajā skaitā, arī, piemēram, ar "Equal" projektiem, kuru realizēšanu atbalsta arī Labklājības ministrija, ir vīriešu un sieviešu līdzsvarota iesaistīšana ģimenes dzīvē. Tas prasa arī attīstīt gan elastīgus darba veidus, gan darba laikus. Tātad, darīt visu, lai cilvēki varētu savienot savu ģimenes dzīvi ar darba dzīvi un lai tas viņiem netraucētu. Un, mūsaprāt, tieši šāda te iespēja bērna kopšanas atvaļinājuma laikā strādāt nepilnu laiku to veicinās. Un ja vēl ņem klāt tātad šo te elastīgo darbu formas, kas prasītu darba devējam varbūt padomāt arī vairāk par iespējām strādāt cilvēkam mājās, par elastīgāku darba laiku, jo bieži vien daudzus darbus var izdarīt un nav tik būtiski, kurā tieši laikā, vai no astoņiem rītā līdz pieciem vakarā, vai arī vakara stundās, tad nu tieši šādas te nepilna darba laika iespējas veicinātu šo mērķu sasniegšanu.

Un turklāt arī mūsaprāt pieteicēju atsauce uz lietu Petrovičs pret... tātad, kas izskatīta Cilvēktiesību tiesā, ir pilnīgi pamatota. Protams, tur apstākļi bija citi, bet tā būtiskā lieta, ko Eiropas Cilvēktiesību tiesa šajā lietā pateica, ir, ka ja ir atšķirīga attieksme uz dzimuma pamata, tad tur ir jābūt ļoti nopietniem iemesliem, kādēļ tāda pastāv.

Un šajā gadījumā tomēr mūsaprāt nepilns darba laiks nenodara tik būtisku kaitējumu bērna interesēm, lai uzskatītu, ka šeit pastāv šāds nopietns attaisnojums.

Un arī, ja runājam par tātad šo bērna interešu prioritātes principu, kas neapšaubāmi, izriet no Satversmes un no mums saistošiem cilvēktiesību dokumentiem, tad šeit, manuprāt, ir ļoti būtiski atcerēties to aspektu, ka par bērna interešu prioritātes principu ir jārunā tajā gadījumā, ja ir kāda pretruna starp interesēm. Tātad mums ir divas intereses un vienas mēs nevaram realizēt... nu, mēs varam realizēt tikai vienas no tām. Bet šajā gadījumā manuprāt, šādas pretrunas neveidojas, jo dažu stundu darbs, ko, iespējams, persona pat veic mājās, nekādā veidā nekaitē bērna interesēm. Un līdz ar to atsaukšanās uz bērna interešu prioritāti šeit īsti pamatota nav.

Un tāpat arī, ja skatās, kas tika minēts varbūt par to, ka šīs normas leģitīmais mērķis ir arī demogrāfijas veicināšana Latvijā, tad vērtējot, vai šis ir tas līdzeklis, ar kuru var sasniegt šo mērķi, ir jāatzīst, ka ir mazliet apšaubāms.

Neapšaubāmi, šie pabalsti lielākie, protams, kaut daļēji vismaz veicināja zināmā sabiedrības daļā dzimstību, bet tajā pašā laikā ir jāatceras, ka ģimenes, kas pret bērniem, pret ģimeni attiecas ļoti nopietni un rūpīgi plāno, viņiem daudz svarīgs ir valsts ilgstošs atbalsts un ģimenes ilgstoša tieši šī te situācija, kā viņa spēš savus bērnus audzināt un nodrošināt. Un tādēļ daudz būtiskāks šādās ģimenēs ir varbūt šis jautājums par to, vai bērnu kopšanas laikā netiks būtisks kaitējums nodarīts šīs personas iespējām tālāk darba tirgū un tas varētu būt daudz būtiskāks apsvērums.

Ņemot vērā šos te apsvērumus, Valsts cilvēktiesību birojs uzskata, ka pilnīgs aizliegums bērna kopšanas atvaļinājuma laikā strādāt nav samērīgs ar bērna interesēm un pilnībā būtu savienojams tātad pieteicēju ieteiktais variants par nepilnas darba dienas pieļaušanu bērna kopšanas atvaļinājuma laikā.

Paldies.

A.Endziņš.

Paldies. Tiesnešiem kādi būtu jautājumi? Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm? Nav. Saeimas pārstāvei? Nav. Paldies, Kovaļevskas kundze.

Kā nākošo tiesa uzklaustīs Latvijas Republikas Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pārstāvi, valsts sekretāra vietnieci Liepas kundzi. Lūdzu!

I.Liepa.

Labdien, godātā tiesa!

Tā kā Bērnu un ģimenes lietu ministrija piekrīt faktiski visam, ko teica Saeimas pārstāve, es savā runā vairāk akcentēšu mūsaprāt tādus atslēgas jautājumus, kas iezīmē Bērnu un ģimenes lietu ministrijas viedokli šajā lietā.

Pirmais no jautājumiem, par ko mēs vēlamies vērst godātās tiesas uzmanību, būtu jautājums par šī pabalsta vietu sociālo pabalstu sistēmā un to mērķi, kāds ir bijis šim pabalstam, izdarot grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā.

Ja līdz tam mēs redzējām, ka patiešām šis 30 latu pabalsts vairāk kalpoja kā atbalsts, ka palīglīdzeklis bērna uzturēšanai un bērna aprūpei, tad gan diskusijās Saeimā, gan darba grupās, daļa no šo te diskusiju rezultātiem ir atspoguļoti protokolos, kas ir lietas materiālos pieejami, tomēr liecina par to, ka šī pabalsta mērķis pirmām kārtām ir kompensēt tos zaudējumus, kas rodas vecākiem sakarā ar bērna audzināšanu nespējot strādāt. Tātad primārais ir tieši šis te kompensācijas mērķis, par ko liecina jau pirmām kārtām pašā koncepcijā par Valsts sociālo pabalstu palielināšanu ģimenēm pēc bērna piedzimšanas izvērtētie pozitīvie un negatīvie aspekti. Un tieši pie šī pabalsta palielināšanas un pie šī principa ieviešanas kā viens no būtiskiem apstākļiem tiek minēts tas, ka nodrošina personām ar vidēju un augstu līmeni tātad finansiālā stāvokļa nepasliktināšanos, tādējādi aizvietojojam ienākumus, ko persona būtu guvusi strādājot nevis kopjot bērnus.

Mūsaprāt, tas ir ļoti būtisks aspekts, jo, ja mēs runājam par atbalstu, neapšaubāmi, mēs ļoti piekrītam tam, ko ir teikušas cienījamās pieteicējas. Neapšaubāmi, atbalsts ģimenēm šobrīd ir nepietiekams un tiešām, ja mēs skatāmies visu pabalstu sistēmu kopumā, mūsaprāt ģimenes valsts pabalsts ir ievērojami par mazu un arī konceptuālajos dokumentos, ko ministrija ir virzījusi, mēs esam ierosinājuši viņu palielināt. Bet tomēr šīs te pabalstu sistēmas ietvaros tas pabalsts, kas nodrošina atbalstu un šo te ienākumu papildināšanu, tas ir ģimenes valsts pabalsts šobrīd, kurš ir neatkarīgi no tā, vai cilvēks strādā vai nestrādā un tātad no šī te nulles gadu vecuma līdz 18 gadu

vecumam. Un tas ir tieši tas, ko var gūt ikviens cilvēks... nu, ikviena ģimene tād, neatkarīgi no savas nodarbinātības. Šī pabalsta mērķis tād ir kompensācija, mūsaprāt.

Līdz ar to mēs nevaram runāt par jebkāda veida diskrimināciju šajā kontekstā un nevaram runāt par līdztiesības principa pārkāpumu, jo tād šajā gadījumā atšķirīgos apstākļos ir atšķirīga attieksme nevis vienādos apstākļos atšķirīga attieksme. Un pamatā ir tieši šis te kritērijs kontekstā par pabalsta mērķi, tād nodarbinātība kā viens no kritērijiem kontekstā ar pabalsta mērķi.

Otra lieta, ko mēs vēlētos akcentēt, kas ir daļēji iezīmēts arī mūsu rakstveida viedoklī. Tād šis ir jautājums par sabiedrības interesēm un bērnu interesēm.. Pirmām kārtām mēs uzskatām, ka šis te pabalsts un tā mērķis ir reāli attaisnojies arī dzīvē un pierādījis tā atbilstību sabiedrības interesēm, jo tomēr šis te dzimstības pieaugums ir vērojams un mēs nepiekrītam izteiktajam, ka par to nevar spriest pēc statistikas, jo likums ir spēkā tikai no janvāra, jo mēs visi zinām, ka likumi netop vienas dienas laikā un šis nu bija viens no jautājumiem, kas ļoti savlaicīgi jau koncepcijas periodā tika paziņots gan presē, gan arī bija pieeja interneta mājas lapā un tā tālāk. Tā kā principā cilvēki par šo pabalstu zināja un bija pārliecināti, ka tāds būs jau krietnu laiku pirms tam, jau vairāk kā gadu pirms tam. Un arī zvani ministrijai un vēstules liecināja par to, ka cilvēki patiešām saprot, ka šis pabalsts tiks ieviests un tas arī, iespējams, bija viens no argumentiem, kādēļ patiešām tajā brīdī, kad bija šaubas, vai šādu pabalstu ieviest vai nē, tad tomēr viņu pieņēma Saeima.

Attiecībā uz bērnu interesēm. Nu, mēs piekrītam tiešām arī Saeimas paustajai un citētajai informācijai par to, ka mūsaprāt tiešām bērnu interesēs tomēr ir šis te ciešais kontakts ar pašiem tuvākajiem cilvēkiem — māti. Pirmām, kārtām mēs arī tomēr uzskatām, ka māti un tēvu.. Kāpēc pirmām kārtām māti? Jo dzimuma līdztiesība neizslēdz dzimuma atšķirības. Tā būtu absurda izpratne par dzimuma līdztiesības jautājumiem, ja mēs ignorētu šis te dzimuma atšķirības un neapšaubāmi, zīdīšana būtu šis te jautājums, kas tomēr liek mātei vairāk iesaistīties bērna aprūpē dzīvē pirmajā gadā un šajā zīdīšanas periodā. Un tāpēc mēs nepiekrītam Cilvēktiesību biroja paustajam viedoklim, ka par sieviešu sliktāko salīdzinoši ar vīriešiem stāvokli liecina tas, ka sievietes vairāk izvēlas bērna kopšanas atvaļinājumu. Neapšaubāmi, ka viņas izvēlas vairāk, bet mūsaprāt tā ir patvaļīga interpretācija, ka to minēt kā iemeslu, kāpēc sieviešu stāvoklis tādēļ ir sliktāks, ka viņas izvēlas šo te atvaļinājumu.

Tad attiecībā uz samērīgumu un attiecībā uz bērnu interešu prioritāti. Nu arī, tād viennozīmīgi ANO Konvencija pasaka, ka dalībvalstīm uzmanība pirmām kārtām ir jāvērs uz to, lai vislabāk nodrošinātu bērnu intereses. Protams, mēs varam pieņemt, ka bērnu var zīdīt arī dažas reizes dienā un var kombinēt kaut kādā veidā šo barošanu un var arī kāds cits pieskatīt, bet nu tomēr neapšaubāmi, ja ārsti ir atzinuši un veselības organizācijas rekomendācijas ir tādas, ka labāk bērnam ir... tas ir salīdzināms aspekts, labāk tomēr ir šī te klātbūtne. Un runa ir tikai par gadu. Mēs nerunājam par kaut kādu ilgstošu periodu, kurā sieviete būtu spiesta vai vīrietis būtu spiests viennozīmīgi visu laiku sēdēt mājās.

Daži vārdi attiecībā uz profesionālo kvalifikāciju. Jautājums ir par peļņas gūšanu. Pirmām kārtām es arī apšaubu, ka gada laikā var zaudēt profesionālo kvalifikāciju, ja tāda ir bijusi. Nu, iespējams, dažas retas profesijas.

Otrkārt, tik tiešām šis jautājums ir jārisina kompleksi un valstij ir daudzas programmas, kas ir saistītas ar to, lai cilvēkam palīdzētu atgriezties darba tirgū. Līdz ar to tas būtībā nav šī pabalsta jautājums un nav šī te strīda jautājums par atrunu, ja persona ir bijusi nodarbināta. Nu, tiešā veidā vismaz nav, jo ir tiešām daudzi pasākumi, kas atrisina šī veida problēmas. Līdz ar to valsts ir domājusi kompleksi arī šajā virzienā.

Otra lieta. Attiecībā uz bērna interešu prioritāti. Tātad gan Bērnu tiesību aizsardzības likums, gan arī Konvencija nosaka, ka tās ir prioritāras.

Attiecībā uz dzimumu līdztiesības jautājumiem. Mūsaprāt, šeit nebūtu vērojams dzimumu līdztiesības principa pārkāpums tā iemesla dēļ, ka ne formāli, ne arī pēc būtības arī mūsaprāt netiek liegtas iespējas vīrietim iesaistīties bērna aprūpē. Kāpēc? Tātad, pirmām kārtām, ja mēs skatāmies tīri uz reālo situāciju, tad mēs redzam, ka diemžēl vēl arvien vīriešu algas Latvijā ir ievērojami lielākas kā sievietes algas. Un patiesībā ņemot vērā to, ka šis bērna kopšanas pabalsts tiek pielīdzināts līdzšinējai algai, tad vīrieši vēl jo vairāk tiek motivēti iesaistīties bērna kopšanā, jo līdz ar to arī pabalsta apmērs būs lielāks. Un, ja kāda sieviete tik tiešām ļoti vēlētos apvienot šo te bērna zīdīšanu, nu... acīmredzot, ja viņa strādātu nelielākā apjomā nekā tas būtu ideālā variantā, un apvienotu to tomēr ar bērnu aprūpi un iesaistītu arī vīrieti, neviens neliedz vīrietim izmantot šo te viena gada atvaļinājumu un saņemot vidēji tomēr par valsti ir jāsaprot, ka tomēr lielāku šo te pabalstu, un ļaujot sievietei strādāt nepilnu laiku. Tā kā arī pēc būtības mūsaprāt šeit tiešām ir iespējas ļoti dažādi kombinēt šos te ģimenes modeļus nebūt neattīstot patriarhālo ģimenes modeli. Vienlaikus ir jāņem vērā arī, ka Latvijā ir paternitātes atvaļinājums, kas arī papildina šo te jautājumu.

Pēdējais. Attiecībā uz tiesiskās palāvības principu. Mūsaprāt, nav pamata runāt par tiesiskās palāvības principu pārkāpumu, jo tas paredz, ka cilvēkam ir tiesības paļauties, ka valsts nepasliktina stāvokli ar dažādu tiesiskā regulējuma palīdzību. Šajā gadījumā mēs nevaram runāt nekādā ziņā par stāvokļa pasliktinājumu, jo pēc būtības pat šis te minimālais pabalsts, kuru saņem, ja cilvēks nav bijis nodarbināts, ir lielāks, nekā tas, kas ir bijis pirms tam visiem cilvēkiem. Tātad jebkurā gadījumā stāvoklis netiek pasliktināts.

Tas arī īsumā būtu viss un tik tiešām tā mūsu galvenā argumentācija tomēr ir attiecībā uz bērnu interešu prioritāti šajā jautājumā kontekstā ar to, ka runa ir tikai par vienu gadu un pabalsta mērķi.

Paldies.

A.Endziņš.

Paldies. Man būtu jautājums jums. Jūs minējāt, ka vidēji vīrieša atalgojums ir augstāks nekā sievietes un ka varētu vīrieši izmantot šo iespēju. Un kā tad paliek ar to, ko jūs teicāt iepriekš saistībā — ar bērna barošanu. Kā tad tā sieviete strādās un vīrs baros bērnu?

I.Liepa.

Nē. Tātad šis ir variants tiem gadījumiem, kad tiešām ir minētā situācija, ka nu sieviete izvēlas tomēr... ka viņai šī gada laikā... tas, mūsaprāt, ir otrais labākais variants. Labākais būtu tāds,

ka sieviete visu laiku tomēr uzturās vairāk vai mazāk ciešā kontaktā šajā te pirmajā periodā ar bērnu. Bet, ja tomēr viņa vēlās, viņai ir iespēja arī uz šo te pusslodzi strādāt, barojot bērnu. Nu, acīmredzot, ne tik bieži, kas labāk ir bērnam nekā vispār nebarot, protams, ar krūti, un attiecīgi tomēr ļaujot arī vīrietim iesaistīties. Nu, tas ir ne tik labs variants. Protams, nav ideāls, jā, es piekrītu.

A.Endziņš.

Nu, tad vēl man viens jautājums. Jūs minējāt, ka tikai atsevišķām profesijām, kuras varētu zaudēt savu kvalifikāciju, tas ir kā izņēmums. Nu, šeit viens izņēmums mums šeit sēž Putniņas kundze, kurai ir četri bērni tagad piedzimuši, kura ir Universitātes docente un kurai beidzas šis ievēlēšanas termiņš un kur ir konkursa kārtība. Un, lai atkārtoti ievēlētu par docenti jeb pakāpi augstāk — par asociēto profesori, ir jābūt šim pedagoģiskajam stāžam, tur ir jābūt organizatoriskajam darbam, kas ir veikts, tur ir jābūt publikācijām, tur ir jābūt dalībai konferencēs, noteiktam skaitam starptautiskajās un tā tālāk. Un šinī gadījumā... teiksim, kā mācību spēks. Ir gan daļēja šī slodze — 75 procentu vai pusslodze, ir arī stundu pasniedzēji un tā tālāk. Kur, teiksim, arī tā slodze var būt dažādi izvietota, kur varbūtās vienā semestrī ir viena reize nedēļā jānolasa lekcija vai jānovada semināra nodarbība.

Un tieši šinī saistībā. Kāda tad bija šī te loģika, ka kategoriski aizliedza savienot it kā rūpēs par ģimeni, rūpēs par bērnu.

I.Liepa.

Jā, nu tā tad attiecībā uz šo te publikāciju nepieciešamību. Neapšaubāmi, cilvēkam neviens nevar aizliegt publicēties. Jebkurš speciālists ir tiesīgs publicēties. Jautājums ir par šiem te darba ienākumiem, peļņas gūšanu no šīs darbības. Un galu galā, ja cilvēks ļoti vēlas, viņš jau var arī brīvprātīgo darbu veikt. Nu, protams, es saprotu, ka tas nav tāds absolūts arguments, bet katrā ziņā publikāciju nepieciešamība nevar būt jā iemesls tam, lai cilvēks teiktu, ka tas viņam liedz tā kā saņemt šo te bērna kopšanas pabalstu.

Attiecībā uz lekcijām. Viena lekcija, patiesībā, lai viņa notiktu, ir nepieciešama trīs stundas prombūtne no mājām, ja vien nedzīvo cilvēks pie Universitātes vai pie citas augstākās izglītības iestādes. Protams, ka var būt šādi gadījumi, ka būtu it kā šī te cilvēka interesēs kaut kādā veidā ciešāki kontakti ar darba vieta saglabātos. Bet nu šeit mēs atkal nonākam pie tā pabalsta mērķa, ka pabalsta mērķis tomēr bija kompensēt šos te izdevumus, kas ir radušies nestrādājot. Tātad tas ir konkrēta veida pabalsts, un, ja cilvēks grib strādāt, viņš saņem ģimenes valsts pabalstu. Nav problēmas. Ir cita lieta, ka viņš ir mazs šobrīd. Jā, par to mēs varētu diskutēt.

A.Endziņš.

Bet šinī pat kontekstā. Labi, tas ir ceturtais bērns, kas ir piedzimis. Bet arī tie trīs iepriekšējie bērni arī prasa ēst un šīs prasības arvien vairāk pieaug. Vai teiksim, tā tad tas ir tikai mērķis saistībā ar šo, līdz bērns sasniedz viena gada vecumu, jeb, kā jūs pateicāt, līdz 18. gadiem.

I.Liepa.

Šim pabalstam ir saistībā ar vienu mērķi.. . Tas, man liekas, ir tāds diezgan principiāls jautājums šajā gadījumā, par ko mēs diskutējam. Viena ir lieta ir jautājums par atbalstu kopumā ģimenei. Nu, viņš tiešām šobrīd ir nepietiekams un bērnam ir nepieciešams atbalsts līdz 18 gadiem un ir nepieciešams, ieviest daudzus jauna veida pabalstus. Bet šī pabalsta kontekstā te ir runa tiešām... līdz vienam gadam ir šis te kompensējošais raksturs, pēc viena gada ir atbalstošais raksturs, kur tiek pieļauta nepilna slodze. Katram pabalstam tomēr ir kaut kāda vieta attiecībā uz šo te atbalsta veidu, kāds tiek nodrošināts ģimenēm. Un ko lai dara, ka šobrīd šis pabalsts ir it kā pasteidzies pa priekšu citiem, kuriem būtu jānodrošina tas, ko jūs sakiet, ka jāsniedz atbalsts šiem te jau lielajiem bērniem un palīdzot ģimenēm kopumā. Nu...

A.Endziņš.

Nu labi... Bet man tomēr ir jautājums atkal. Jūs sakāt, ka minimums, lai vienu lekciju nolasītu augstskolā ir vajadzīgas trīs stundas, ja nedzīvo blakus Universitātei vai konkrētajai augstākai mācību iestādei. Man ir divi dēli, kuri ir pieauguši, trīs mazdēli. Es esmu vīrietis, ja. Tajā pašā laikā, cik es zinu, tad ir sievietes, kurām trūkst piena, un ir, kurām piens paliek pāri. Un līdz ar to, teiksim, atslauc šo pienu un teiksim, kāpēc es kā vīrs nevarētu, teiksim, ar šo pudelīti palikt tajā laikā, kamēr māte, bērna māte, nolasīs šo te lekciju vai arī vecāmāte vai kaut kā tamlīdzīgi.

I.Liepa.

Nē, nu, protams, ka atsevišķās dzīves situācijās tas ir loģiski un būtu saprotams. Bet te jau tomēr ir jautājums par sistēmu. Un, ja mēs skatāmies tomēr no šī te statistikas viedokļa, un sistēmu kopumā, tad ir tā, ka pat tad, kad nebija šis lielais pabalsts, kad bija tāds pabalsts, par kuru vispār faktiski nevarēja izdzīvot neviena ģimene, tad tikai viena trešdaļa sieviešu izvēlējās strādāt šajā laikā. Tostarp, lielākā daļa no šiem te 30 procentiem bija vientuļās mātes, kurām faktiski vispār nekādu citu iztikas līdzekļu nav iespējams...Līdz ar to ir jautājums par to, kāda tad vispār ir tā sabiedrības daļa, kura izvēlētos šajā situācijā šo te iespēju strādāt, pat ja tāda it kā būtu pat šī pabalsta kontekstā, kurš ir it kā vērsts uz šo te kompensāciju.

Nu, tā tad tā paliktu ļoti niecīga sabiedrības daļa un protams, ka konkrētas situācijas kontekstā mēs varam runāt, ka var jau darīt tā un citādi. Bet nu jautājums jau ir par šo atbalsta shēmu kopumā, manuprāt.

A.Endziņš.

Paldies. Čepānes kundze.

I.Čepāne.

Sakiet... pēc jūsu uzstāšanās man ir divi jautājumi.

Sakiet, lūdzu, es sapratu, ka jūsuprāt likuma mērķis ir veicināt dzimstību ģimenēs ar vidēju un augstu līmeni.

I.Liepa.

Nē, nu diskusijās tas bija viens no pozitīvajiem aspektiem, kas tika akcentēts šim variantam... jo diemžēl tā saukto nelabvēlīgo ģimeņu skaits, kā viņas tiek sauktas Bāriņtiesu un pagasttiesu statistikā, ar katru gadu pieaug. Un demogrāfiskā krīze mums ir tāpat kā citās Eiropas valstīs. Un tiešām, jāsaka, ka tas ir kā viens no pozitīvajiem aspektiem, ka šīs te ģimenes, kuras vēlāk varētu patstāvīgi aprūpēt bērnu bez sociālās palīdzības iesaistīšanās būs vairāk motivētas bērnus dzemdēt.

I.Čepāne.

Un sakiet, jūs... tāda teorētiska koncepcija te ir, ka tie 30 lati, tie ir tas atbalstošais un tie 50 — tas ir kompensējošais. Nu šodien 20 lati... nu jūs taču ieejiet jebkurā veikalā, ka jūs nopērkat vienai nedēļai ēst, tur ir 20 lati. Un es nesaprotu, kādi valstij rastos zaudējumi, ja šīs sievietes strādātu, kas ar tiem 50 latiem nevar izdzīvot. Viņas tak maksātu nodokli, maksātu... Es nesaprotu, kādēļ šeit šāda te teorētiskā struktūra... Tur taču nav 30 un, piemēram, 300. Tikai tajās tiešām labajās ģimenēs, kā jūs sakāt, tie ir tie 392. Varbūt paskaidrojiet. Man lietas materiālos ir arī Brīvo arodbiedrību savienības viedoklis, ka viņi saka, ka šeit tik tiešām ir mērķis veicināt dzimstību tikai šajās bagātajās ģimenēs, jo faktiski ar šiem 50 latiem šodien nevar iztikt sieviete, neskatoties, vai viņa ir studente vai viņa ir pasniedzēja.

I.Liepa.

Es nevarētu teikt, ka tas ir mērķis, lai nodrošinātu dzimstību tieši šajās.. bet nu tas ir, teiksim, tā.... Viens no pozitīvajiem aspektiem, ka bērnus dzemdē ģimenes, kuras pēc tam arī var viņus atļauties uzturēt bez īpašiem... ar ļoti lielu valsts atbalstu. Bet, ja mēs runājam par šiem latiem, tad tomēr par 30 latiem ir runa pēc viena gada.. par šo te kompensējošo raksturu es runāju tieši par šiem te jaunā veida... Nu, patiesībā, viņš faktiski gandrīz vai iznāk kā jauna veida pabalsts. Jo tas jaunais princips tiek ieviests tieši attiecībā uz pabalstu līdz vienam gadam.

Un attiecībā uz kaitējumu valstij. Nu, protams, ka var veidot dažādus modeļus un var veidot dažādus pabalstus, ja mēs skatāmies to pašu pieminēto Eiropas valstu pieredzi... Tad ir ļoti dažāda prakse. Tiek veidotas dažās valstīs speciālas piemaksas tiem, kuri ar bērnu sēž mājās nevis atdod viņu, piemēram, iestādēm... bērnudārzos vai bērnu centros. Tiek veidoti dažādi veida pabalsti atkarībā no tā, kāds modelis ģimenēs tiek izraudzīts. Nu šī pabalsta mērķis šajā gadījumā tiešām bija vairāk kompensācija. Labklājības ministrija var apliecināt, ka tajā brīdī, kad bija šīs diskusijas, tad tik tiešām tas tā arī bija. Nu zaudējumi valstij, protams, nerastos, bet ir jautājums, kurā virzienā labāk šos līdzekļus ieguldīt. Un labāk šos līdzekļus būtu ieguldīt to pabalstu palielināšanā, kuriem savukārt mērķis ir šo te ģimeni atbalstīt.

A.Endziņš.

Paldies. Lepses kungs.

A.Lepse.

Sakiet, lūdzu, vai izstrādājot šo normu, tika apsvērts jautājums... droši vien tika... 20 stundas tika izslēgtas ārā.... bet varbūt tika apspriests arī jautājums, ka, pieņemsim, pēc tās jaunās kompensācijas sistēmas ļaut personai tomēr tās 20 stundas strādāt, bet saņemt tikai pusi no tās summas, kas pienāktos, ja vispār nestrādātu.

I.Liepa.

Sākotnējā.... nu, teiksim, tā, bija daži ieteikumi. Es nezinu, vai viņi parādās kaut kur dokumentācijā, bet, protams, šajā diskusiju gaitā bija izskanējis variants, tikai tur nebija runa par pusi, tur bija runa par to, ka ja cilvēks ir nodarbināts nepilnu darba laiku, tad viņš varētu saņemt šo te pašu minimālo, teiksim, pabalstu, ko nenodarbinātas personas... Nu, tāda veida diskusijas, protams, ka ir bijušas arī izstrādes gaitā, bet šeit parādījās argumenti tieši attiecībā uz šīm te bērnu interesēm, ka tomēr tas ir tikai gads patiesībā. Nu un šis te ciešais kontakts ne tikai ar barošanu, bet arī klātbūtne, mātes un tēva klātbūtne tiešām arī personīgi ir svarīga šajā laikā.

A.Endziņš.

Kūtra kungs.

G.Kūtris.

Man ir tāds jautājums. Mēs saprotam, ka mērķis ir, lai vecāki būtu pie šī bērna līdz tam vienam gadam, vismaz viens no vecākiem. Taču mēs arī apzināmies, ka ar to minimālo summu, protams, tas, kas ir darboties un stādāt spējīgs, viņš nespēs iztikt ar tiem 50 vai 56 latiem, viņš meklēs kaut kur piepelnīties. Sakiet, lūdzu, kur ir lielāks ļaunums — vai ļaut cilvēkam nedaudz piepelnīties, lai būtu ģimenei ienākums un varētu to nodrošināt, neliedzot arī valsts pabalstu, vai pēc būtības stimulēt viņu nebarot šo bērnu, nebūt kopā ar šo bērnu un atdoties pilnībā darbam.

I.Liepa.

Protams, mēs runājam par pabalstu... par valsts atbalstu kā par abstraktu valsts atbalstu. Protams, ka mazāks ļaunums ir no tā, ka valsts atbalsta ģimeni un tā tomēr vēl arī pati sevi spēj uzturēt piedaloties šajā te darba procesā. Lai gan te ir atkal jāskatās tiešām konkrēti, vai ir runa par pusslodzi, vai ir runa par vienas lekcijas nolasīšanu, kā te tika minēts. Tas ir diezgan principiāli atšķirīgi, ja mēs runājam par radošo darbību vai tiešām par pusslodzi vārda tiešajā nozīmē, kur sieviete pazūd no mājas uz 5 stundām vai vīrietis, bet ja mēs runājam par konkrēto pabalstu.... Nu.... tādējādi mēs zināmā mērā izkropļojam sistēmu, jo, ja pabalsta mērķis ir vērsts uz šo kompensāciju, tad palielinot viņu, neatkarīgi no nekādiem apstākļiem nu mēs vienkārši veidotu tādu sava veida šīs te sistēmas deformācijas. Cita lieta, ka tiešām tas varētu būt pabalsts, kas ir vērsts uz atbalstu šīm te grupām, kuras strādā... Jo, mēs jau arī tā dīvaini spriežam... skatāmies uz šo te pabalstu kopumā. un sakām, ka nu jā, ir liela grupa cilvēku, kuri saņem šo te minimālo. Bet nu viņi tiešām, kā te jau arī Saeimas pārstāve teica, ka viņi jau arī līdz tam ir saņēmuši tāpat vispār neko patiesībā. Nu no kā tad viņi ir dzīvojuši? Tad jau patiesībā arī ar šo modeli mēs atbalstām zināmā mērā nodokļu

nemaksāšanu. Šī shēma ir savā ziņā skarba. Viņa prasa, lai mēs maksājam godīgi nodokļus, un tie cilvēki, kuri ir godīgi maksājuši nodokļus, nu tiešām mums ir neskaitāmas atbalsta un pateicības vēstules atnākušas uz ministriju – paldies, ka jūs ļaujiet mums strādāt.

Nu varbūt vēl viens akcentiņš... tas nekur gan neizskanēja, bet ministrijā iekšējās diskusijas ir bijušas par to, ka arī ja tiktu paredzēta šī iespēja strādāt, zināmā mērā tādējādi uz to māti vai tēvu tiek izdarīts spiediens ar to, ka... nu, tev jau situācija nepasliktināsies, tu taču vari gan strādāt, gan arī to bērnu aprūpēt... Bet mēs zinām, kāda ir darba devēja reālā attieksme šobrīd — nebūt ne tik pozitīva uz bērnu kopšanas atvaļinājuma izmantošanu. Šajā brīdī šeit ir zināma konkurence, var teikt, ar darba devēju un valsti. Valsts pasaka, ka mēs tevi atbalstīsim, mēs ļaujam tev to bērniņu kopt to vienu gadu, darba devējs pagaidīs to vienu gadu, jo tas ir viņa pienākums, jeb pusotra gada viņam ir pienākums pagaidīt tevi pēc Darba likuma. Tajā laikā, kā mēs pasakām, tu vari gan strādāt, gan saņemt šo te pabalstu... Darba devējs saka: nu, mīlīt... tu redzi, tu man esi ļoti vajadzīgs, tev valsts arī maksā... paņem aukli un mani neinteresē, ka tur gribi to bērnu zīdīt.

Tā kā es pieļauju, ka te varētu būt arī daudzi riska faktori, kas tiešām var parādīt sabiedrības attieksmi un brieduma trūkumu šajā brīdī.

G.Kūtris.

Šeit gan man gribētos jautāt mazlietiņ... Likums gan, man liekas, ir šos vecākus... vecāku tiesības aizsargā no šāda darba devēja rīcības. Mēs šodien vairāk runājam par vecāku vēlmi... vecāku tiesībām kaut ko arī papildus vēl darīt... tāpēc, ka viņus aizsargā likums arī.

I.Liepa.

Jā, likums formāli aizsargā, bet šie devēji jau ir atkarīgi no dažādiem apstākļiem. Nevar jau zināt...

A.Endziņš.

Vai jūs nenonākat pati pretrunā ar to, ko jūs jau teicāt... ka lielākā daļa vispār neko nav saņēmusi un tāpēc viņiem tas ir pabalsts. Bet jautājums šeit ir tieši par strādājošajiem, kuri kaut ko ir saņēmuši un tāpat arī kuri vairāk maksājuši un to jau parādīja arī šie skaitļi, kur ir tikai 2,5 procenti, kuri saņem tāpat vairāk kā 50 vai 56 latus šo te pabalstu. Tad iznāk apmēram, ka... vai jums nešķiet, ka tas ir drīzāk vērsts uz nestrādājošo vai bezdarbnieku vai arī nelabvēlīgo ģimeņu jeb vientuļo māšu skaita pieaugumu. Jeb, teiksim, labvēlīgai ģimenei, kurai ir darbs un kurai būtu iespēja savienot. Tās ir viena lieta.

Otra lieta. Jūs runājat arī par lekcijām vai kaut kā tā... peļņas gūšanu. Vai to varētu saukt par peļņu, ja cilvēks saņem nopelnīto darba algu, to ko viņš konkrēti ir paveicis. Vai tas ir kā peļņa vai tas ir kā atalgojums par veikto darbu.

I.Liepa.

Nu, protams, ka tas ir atalgojums. Bet nu... bet ja cilvēkam ir ļoti svarīga profesionālā kvalifikācija un... Nu, pastāv jau dažādas iespējas, kā to var celt. Darbs šī vārda pilnajā nozīmē, un

juridiskajā nozīmē... vai uz pusslodzi vai pilnu slodzi jau nav vienīgā iespēja, kā realizēt profesionālo izaugsmi.

A.Endziņš.

Nu, bet tomēr, teiksim, šī situācija, ko pieļāva iepriekš, ka varēja nepilnu darba laiku līdz 20 stundām.

I.Liepa,

Nu jā, bet iepriekš... nu šeit mēs arī... nu, tad ir jāskatās, kāds tad bija šis apmērs. Iepriekš pieļāva nepilnas stundas, jo tur patiešām būtu bijis cilvēku diskriminējoši, jo šajā gadījumā tas pabalsts nenosedza neko, nekādas reālās izmaksas, kā mēs paši zinām, kā tas ir... veikalā aizejot, cik vienā reizē tiek atstāts. Nu, šajā gadījumā, ja tev tiek piedāvāta pilna alga... tad attiecīgi šeit nav tāda tipa problēmas.

A.Endziņš.

Vai tiesnešiem ir vēl jautājumi? Nav. Lietas dalībniekiem? Pieteikuma iesniedzējām? Nav jautājumu. Paldies. Saeimas pārstāvei? Nav.

Līdz ar to tiek uzklautā Latvijas Republikas Labklājības ministrijas pārstāve, Sociālās apdrošināšanas departamenta Pabalstu nodaļas vadītāja Ināra Baranovskas kundze. Lūdzu!

I.Baranovska.

Labdien, augsti godātā tiesa! Es pievienojos Saeimas pārstāvja viedoklim, Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pārstāves viedoklim attiecībā uz bērnu tiesībām, to prioritāti. Un tāpēc es ļoti īsi centīšos atbildēt uz tiem jautājumiem, kas tika adresēti tieši Labklājības ministrijai.

Pirmkārt, bija jautājums par to, kā tad tas notiek ārvalstīs, kādas ir sistēmas ārvalstīs. Un šajā sakarībā es gribu vērst jūsu uzmanību, ka nav tādu starptautisku dokumentu, nav tādu Eiropas Padomes dokumentu, nav tādu Eiropas Savienības dokumenti, kuri paredzētu bērna kopšanas pabalsta ieviešanu un arī piešķiršanu. Ne Eiropas Savienības direktīvās, nedz tādos svarīgos dokumentos, kā Eiropas Sociālā harta, Eiropas Sociālās drošības kodekss, jūs neatradīsiet vārdu "bērnu kopšanas pabalsts". Un līdz ar to arī nav starptautisku dokumentu, kas noteiktu speciālus nosacījumus nodarbinātām personām bērnu kopšanas pabalsta jomā un tajā periodā, kad šīs personas saņem bērna kopšanas pabalstu.

Šie jautājumi ir atstāti katras nacionālās valsts ziņā. Un arī citās Eiropas Savienības valstīs ir ieviestas Latvijai līdzīgas bērna kopšanas pabalsta sistēmas, kas ir tādas, ka tad, kad vecāks atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, piemēram, Čehijā, Ungārijā un Slovākijā, bērna kopšanas pabalstu nemaksā.

Pieteikuma iesniedzējas atsaucās savā pieteikumā uz Eiropas Savienības 1996.gada 3.jūnija direktīvu 96-34-EK par bērna kopšanas atvaļinājumu. Jā. Šī direktīva paredz, ka dalībvalstīm obligātā kārtā jāievieš bērna kopšanas atvaļinājums, tas jāpiešķir individuāli tātad, gan vīriešiem, gan sievietēm, gan tēvam, gan mātei. Tā ilgums nevar būt mazāks par 3 mēnešiem un tas jāpiešķirams

periodā līdz bērns sasniedz 8 gadu vecumu. Bet tajā pašā laikā šajā direktīvā nav nekādas norādes, nav nekādu prasību, ka šajā periodā vai nu darba devējam vai nu valstij ir jānodrošina kompensācijas sociālais nodrošinājums vai tamlīdzīgi.

Ir tur teikts, ka visus jautājumus par sociālo nodrošinājumu saistībā ar šo nolīgumu izskata un izlemj dalībvalstis saskaņā ar to tiesībām.

Un jāsaprot, ka mēs paskatījāmies, izvērtējām situāciju, ka vismaz ceturrtā daļa Eiropas Savienības valstu bērna kopšanas atvaļinājuma laikā sociālās drošības pabalstus nepiešķir. It īpaši dienvidos esošās valstis, tādas kā Grieķija, Itālija, Portugāle, Spānija un tāpat arī ziemeļos Islande, Īrija.

Es jums varētu iesniegt šo tabuliņu... bet to vēlāk...

Tātad šajā tabulā ir pēdējie dati, kas ir ņemti no Eiropas Savienības attiecīgajiem dokumentiem.

Tātad tas būtu attiecībā uz prasībām, kādas ir.

Nākamais. Tātad bija runa par šā pabalsta, šīs normas ieviešanas mērķi un kādi tad ir rezultāti sasniegti.

Tātad šī norma jeb grozījumi likumā “Grozījumi Valsts sociālo pabalstu likumā” tika sagatavoti, lai ieviestu dzīvē koncepciju par valsts sociālo pabalstu palielināšanu ģimenēm pēc bērna piedzimšanas. Un ar šiem grozījumiem bija mērķis — efektīvākas bērnu kopšanas pabalsta sistēmas noteikšana, tas ir, tādas sistēmas noteikšana, kas veicinātu gan demogrāfiskās situācijas uzlabošanu valstī, gan arī nodrošinātu pilnvērtīgāku bērna attīstību, kam, protams, pamatā ir bērnu, it īpaši zīdaiņu vecumā, pilnvērtīga aprūpe no vecāku puses.

Protams, kāda ir mūsu demogrāfiskā situācija, mēs visi zinām. Dzimstības koeficients pagājušogad bija 2,18, tātad paaudžu ataudze netiek nodrošināta, kā ir ar bērnu pieskatīšanu un kādi tam ir rezultāti, mēs arī zinām. Par to tika ļoti daudz arī šodien runāts, ka bērnu, it īpaši visjaunākā vecuma bērnu traumatisms joprojām saglabājas augstā līmenī, ka tas nepazeminās.

Tika runāts arī par... tika dotas atsauces arī uz pētījumiem, un par to ir daudzkārt runājuši arī mūsu psihologi, cik ļoti nepieciešama bērna pirmajā dzīves gadā ir bērna kopšana tieši no vecāku puses, it īpaši no mātes puses, un par to ir daudzkārt pētījumus veikuši arī ārvalstu psihologi un to vēl apstiprina arī tāds ļoti svarīgs dokuments, kas ir vispār atzīts cilvēktiesību dokuments kā Eiropas sociālā harta, kuras 8.pantā, kas ir veltīts strādājošo sieviešu tiesībām un aizsardzībai, ir noteikts, ka valstīm pienākums ir nodrošināt sievietēm atvaļinājumu pirms un pēc dzemdībām vismaz 12 nedēļas. Un Eiropas sociālo tiesību komisija arī ir noteikusi, ka valsts normatīvajos aktos būtu jāparedz normas, kas aizliedz sievietēm strādāt vismaz 6 nedēļas pēc dzemdībām. Protams, ka mūsu normatīvajos aktos šīs normas ir noteiktas.

Ar to es tikai gribu vērst jūsu uzmanību, ka arī šie cilvēktiesību dokumenti pasaka, cik ļoti svarīgi ir, lai ar šo bērnu, kas ir visjaunākajā vecumā, blakus būtu tieši viņa tuvākie cilvēki, māte un, protams, tēvs.

Protams, ka mēs nevaram neņemt vērā tādu lietu. Te runāja ... vai, cik šausmīgi... palielināts pabalsts un cik grūti ir dzīvot. Bet mēs taču nevaram neņemt vērā tādu lietu, ka, izstrādājot šo koncepciju, vienlaikus paredzēja arī bērna piedzimšanas pabalsta palielināšanu. Un bērna

piedzimšanas pabalsts ir palielināts sākot no 2004.gada 1.oktobra par 300 procentiem. Viņš ir palielināts par 300 procentiem. Un nodrošina visas zīdainim nepieciešamās mantas, lietas, kas viņam nepieciešamas.

Mēs nevaram neņemt vērā arī to, ka pirms tam pabalsta apmērs bija tikai 30 lati par bērnu vecumā līdz pusotram gadam kopšanu. Un tām sievietēm, kurām alga, vai arī vīriešiem, ir 392 lati, pabalsta apmērs tiek palielināts par 900 procentiem. Valsts palielina pabalsta apmēru par 900 procentiem! Valsts maksā šo pabalstu no mūsu vispārējiem nodokļiem. Valsts maksā pabalstu no pamatbudžeta. Cilvēks nekādu ieguldījumu, nekādas sociālās iemaksas tiešām šā kompensējošā tipa pabalsta izmaksai nav ieguldījis. Viņa ieguldījuma tur nav. Valsts atbalsts, valsts sniedz maksimālu atbalstu.

Nu, tad valsts arī acīmredzot kaut kādu periodu ir tiesīga prasīt. Mēs palīdzam, mēs atbalstām. Bet, lūdzu parūpējieties, lai jūsu bērns tiktu pieskatīts, lai viņš izaugtu par pilnvērtīgu cilvēciņu, lai mums būtu kvalitatīva ataudze.

Un runājot par rezultātiem, kādi ir šīs normas ieviešanas rezultāti, es gribētu vērst jūsu uzmanību uz pēdējiem datiem, kas ir sniegti, ko Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde ir sniegusi saistībā ar dzimstību.

Ja 2004.gada astoņos mēnešos ir piedzimuši 13 910 bērni, tad 2005.gada astoņos mēnešos ir piedzimuši 14 530 bērni. Tas nozīmē, ka dzimstība šā gada astoņos mēnešos salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu ir pieaugusi par 4,5 procentiem.

Jā, pieteikuma iesniedzējas teica, ka tāpat tas nav tāpēc, ka lūk, ir ieviesta šāda norma, ka ir pieņemta noteikta šāda norma, jo tā ir spēkā tikai no šā gada. Uz to es gribu atbildēt, ka darba grupa pie koncepcijas par bērnu kopšanas pabalsta paaugstināšanu sāka strādāt jau 2003.gada novembrī. Pirmā koncepcija jau tika pieņemta 2004.gada 17.februārī. Tā bija vēl labvēlīgāka. Tā paredzēja pabalsta apmēru bruto darba algas apmērā. Nu, protams, ka pēc tam bija diskusijas attiecībā uz to, kā to budžets var izpildīt. Tātad sabiedrība bija informēta. Sabiedrība zināja. Un acīmredzot, ka tas ir šī pabalsta pieņemšanas rezultātā arī. Protams, ka arī citi faktori papildus var iedarboties.

Un jāsaka, ka līdzīga situācija bija arī Igaunijā. Igaunijā šāda tipa pabalsti tika ieviesti pirms mums un arī šajā valstī dzimstība ir pieaugusi aptuveni par 5 procentiem pēdējā gada laikā, pat mazlietiņ vairāk.

Runājot par aizliegumu gūt ienākumus bērna kopšanas atvaļinājuma laikā. Jā, protams, tā dīvaini skan. Kāda vispār runa te var būt par aizliegumu. Nav taču nekāda aizlieguma. Valsts ir noteikusi zināmus nosacījumus, pie kādiem persona, kura kopj savu bērnu, var saņemt šo valsts atbalstu. Nekāda aizlieguma nav. Ja persona vēlas, viņa var iet strādāt, ja viņa nevēlas, viņa var kopt savu bērnu.

Bez tam. Darba likumā ir noteikts atbilstoši manis iepriekš minētajai direktīvai, ka bērna kopšanas atvaļinājumu pusotru gadu, ne jau trīs mēnešus, mūsu valstī vispār mēs esam ļoti labas normas noteikuši, piešķir individuāli — gan sievietei, gan vīrietim. Līdz bērna astoņu gadu vecuma sasniegšanai. Valsts sociālo pabalstu likumā ir noteikts, ka bērna kopšanas pabalstu var saņemt viens no bērna vecākiem. — vai nu bērna tēvs, vai nu bērna māte. Tātad te ir nevis aizliegums, bet būtībā no otras puses arī dotas zināmas izvēles iespējas un ģimene var lemt, kurā brīdī, kurā mēnesī

tad, kad tiešām šai sievietei varbūt nav obligāti jābūt mājās un jāpieskata bērns un jābaro, nu tad tālāk var lemt, kurā mēnesī tad strādās vīrs, kurā sieva, un kā viņi savstarpēji mainītos, jo valsts ir devusi iespēju savienot šajā gadījumā ģimenes un darba dzīvi.

A.Endziņš.

Paldies. Jautājumi... Kūtra kungs. Lūdzu!

G.Kūtris.

Man ir divi jautājumi. Pirmais jautājums. Ievērojot šajā tabulā norādīto un arī jūsu minēto, arī iepriekš tika izskanējis tāds viedoklis, ka šī pabalsta mērķis ir saglabāt šo ģimeni kopā un līdz ar to arī bērnu traumatisms varētu būt mazāks.

Sakiet, lūdzu, vai tajās deviņās valstīs tur Islandē un Īrijā, vai tur bērnu traumatisms ir lielāks tāpēc, ka nav šāda pabalsta?

I.Baranovska.

Katrā ziņā man tiešām šādu datu nav par bērnu traumatismu Islandē un Īrijā, kur vispār nepiešķir.

G.Kūtris.

Es taisni domāju, vai tas pabalsts tiešām ir saistāms ar traumatisma līmeni.

I.Baranovska.

Šis pabalsts tiek saistīts ne gluži ar traumatisma līmeni... bet ar bērnu tiesībām saņemt pirmajā dzīves gadā pilnvērtīgu aprūpi no vecāku puses, lai viņš varētu veidoties par pilnvērtīgu cilvēku.

G.Kūtris.

Paldies. Otrs jautājums saistīts ar likuma normu. Likumā "Par valsts sociālo pabalstu" 2.pantā ir rakstīts, ka valsts sociālo pabalstu, tātad mērķis ir valsts atbalsts nevis kompensācija, valsts atbalsts naudas izmaksu veidā, tātad tām personām situācijās, kad ir nepieciešami papildus izdevumi, vai,... es uzsveru saiklīti "vai" nevis "un", vai persona nespēj gūt ienākumus. Šajā situācijā pie bērnu piedzimšanas personas spēj gūt ienākumus, bet viņiem ir otrs nosacījums, rodas papildus izdevumi.

Sakiet, lūdzu, šodien skanēja, ka, izdarot grozījumus šajā likumā, mums ir mērķis mainīties valsts pabalstam — kompensēt to, ko viņš ir zaudējis — ienākumus. Vai var mainīties valsts pabalsta mērķis? Kāds bija pabalsts mērķis iepriekš un kāds ir tagad?

I.Baranovska.

Būtībā..jā. Šis te ir, ja tā varētu teikt, virsmērķis. Sniegt atbalstu ģimenēm, kurām radušies papildus izdevumi. Jā, ar to mēs sniedzam atbalstu... ar šo pabalstu, ar bērna piedzimšanas pabalstu,

ar ģimenes valsts pabalstu. Un atbalsts tiešām ir... atbalsts varētu nozīmēt tikai... būtu šis ģimenes valsts pabalsts, kurš tiešām ir ļoti neliels. Bet šo pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, piešķir tiešām par bērna kopšanu. Par bērna kopšanu, par to, ka persona kopj bērnu un tādējādi neiesaistās nodarbinātībā, līdz ar to šim pabalstam vienmēr ir bijis duāls mērķis. Viņš no vienas puses ir kompensējošs, tīri arī no teorijas viedokļa, viņš ir pieskaitāms pie kompensējoša tipa pabalstiem, no otras puses – viņš ir pieskaitāms pie tiem pabalstiem, kas sniedz ģimenei papildus ienākumus tādās situācijās, kad viņiem ir radušies papildus izdevumi.

Un arī patreiz, ja mēs paskatāmies uz šo pabalstu, ko piešķir par bērna kopšanu vecumā līdz vienam gadam, nodarbinātai personai patreiz viņš ir tīrs kompensējoša tipa pabalsts, jo viņš kompensē darba ienākumu zaudējumu. Tiešām viņš kompensē.

No otras puses. Viņš saglabā arī šo savu duālo raksturu. Viņš sniedz atbalstu. tādus gadījumos, ja ģimenēs piedzimst divi vai vairāki bērni, tiek maksātas speciālas piemaksas. Tāpat speciāls atbalsts. Bet būtībā viņš ir tik tiešām pārvērties par kompensējoša tipa pabalstu, kas ir balstīts uz iepriekšējiem ienākumiem. Jā... pēc teorijas.

A.Endziņš.

Paldies. Brantas kundze. Lūdzu!

A.Branta.

Man ir tāds jautājums: jūs runājat par statistiku. Salīdzinot ar pagājušo gadu ir piedzimuši vairāk kā 4 procenti bērnu. Jūs to saistāt ar to, ka ir šie te pabalsti pieauguši un tādēļ ir šāds te skaitlis.

Sakiet, lūdzu, vai ir kāda statistika par to? Šie 4 procenti kādās ģimenēs ir piedzimuši? Vai tā sauktajās labajās ģimenēs, kā te tika minēts, kur vecāku ienākumi ir bijuši lieli arī pirms bērna piedzimšanas, vai tajās ģimenēs, kur šie ienākumi vispār nav bijuši.

I.Baranovska.

Katrā ziņā tādas statistikas nav. Centrālā statistikas komiteja šādu statistiku neapkopo. Ģimenes faktiski jau arī tā nedala — labvēlīgas un nelabvēlīgas. Būtībā tie tādi kopējie dati.

A.Branta.

Jo es tā sapratu no jūsu teiktā, ka šo te pabalsta mērķi kā reiz ir stimulēt tāds ģimenes, kuras ilglaicīgi var nodrošināt bērnu audzināšanu. Ne tikai šo te gadu saņemot šos pašus ienākumus, kādi bija līdz bērna dzimšanai, bet arī turpmākajā dzīvē.

I.Baranovska.

Pabalsta mērķi ir veicināt dzimstību mūsu valstī. To parāda vispārējie dati. Šāds ir šā pabalsta mērķis. Protams, ka līdz ar to nosakot šādas normas tā sauktajās ģimenēs ar labākiem ienākumiem, ja tās var uzskatīt par labvēlīgām, acīmredzot tiek likts lielāks uzsvars... Bet protams, mērķis ir veicināt dzimstību valstī, ņemot vērā to, ka mūsu valstī mums ikviens bērns ir vērtība un

mēs cīnāmies par ikvienu bērnu, kas piedzimst gan tā sauktajās labvēlīgajās, gan nelabvēlīgajās ģimenēs.

A.Branta.

Paldies. Tad ir vēl viens jautājums. Visi iepriekšējie runātāji arī daudz uzsvēra šo te jautājumu par bērnu traumatismu. Šis te cipars patiešām ir satraucošs — 400 gadījumi. Bet vai ir statistika par to, kādās ģimenēs šie te bērni gūst traumas? Vai tās ir tās ģimenes, kur vecāki tiešām saņem šo te pabalstu, viņi dzīvo, neiet darbā, dzīvo ar bērnu, it kā pieskata, bet tajā pat laikā notiek šie te gadījumi, jo es domāju, ka jūs ļoti labi redzat arī, ko mums rāda televizorā ziņās, kādos gadījumos arī šīs traumas bērni iegūst. Vecāki ir klāt pie bērniem, bet tajā pašā laikā viņi nekopj šo bērnu, viņi dzer.

I.Baranovska.

Katrā ziņā Centrālā statistikas pārvalde šādus datus atkal neapkopo. Būtībā mēs vadāmies no tās informācijas, ko mēs gūstam varbūt no mūsu traumu centriem un tamlīdzīgi.

A.Branta.

Nu, es domāju, ka jūs man arī piekritīsiet, ka ļoti daudz ir tādas ģimenes, kur tieši šo te pabalstu arī nodzer, ja tā saka.... Un nevis izmanto bērna kopšanai.

A.Endziņš.

Paldies. Čepānes kundze, lūdzu!

I.Čepāne.

Sakiet, es jums kā Labklājības ministrijas pārstāvei gribētu uzdot šādu jautājumu: nosakot bērna kopšanas pabalstu vērā tiek ņemtas sociālās apdrošināšanas iemaksas un tās nonāk sociālās apdrošināšanas budžetā. Bet kāpēc pabalsts tiek maksāts no valsts pamatbudžeta? Kāda iemesla dēļ tas tiek darīts?

I.Baranovska.

Situācija bija tāda, ka tad, kad tika veidota šī koncepcija par bērna kopšanas pabalsta apmēra lieluma palielināšanu, tika meklēti risinājumi, kādā veidā visoptimālāk, kā saka, nepalielinot administrēšanas izdevumus, šo procesu nodrošināt. Līdz ar to tika pieņemts, ka vadīsies no tiem datiem, kas ir Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, ko viņi iegūst no Valsts ieņēmumu dienesta. Tātad, tur ienāk dati par personu vidējo apdrošināšanas iemaksu: algu katru mēnesī. Respektīvi, ar vidējo apdrošināšanas iemaksu algu saprot to bruto algu, personas bruto algu mēnesī, no kuras jāveic iemaksas. Tātad tā jau ir tā personu alga. Un lai noteiktu šos visus precīzi, kā to dara, kā to aprēķina, pieņem precīzus noteikumus, tad arī tika noteikta vidējā apdrošināšanas iemaksas alga valstī: kas faktiski ir tā bruto alga, no kuras veic iemaksas.

I.Čepāne.

Jūs laikam mani nesapratāt. Bet kāpēc no valsts pamatbudžeta, bet nevis no šī te budžeta, kur tās naudas iet iekšā?

I.Baranovska.

Jā, es sapratu. Tā bija atbildes pirmā puse.

Atbildes otrā puse ir: no valsts pamatbudžeta tāpēc, ka bērna kopšanas pabalsts ir iekļauts Valsts sociālo pabalstu likumā un tur ir teikts, ka šos pabalstus izmaksā no valsts pamatbudžeta. Bet, jā, protams, ka šis jautājums jau varētu būt arī tālākas attīstības jautājums. Bet patreiz tas tā ir un tas ir tur un tur ir tas budžets un tas, es domāju, netraucē aprēķiniem.

I.Čepāne.

Sakiet, vai jūs kontrolējat situāciju. Satversmes tiesā savulaik bija arī maternitātes lietas un tika skatītas. Bija viena lieta. Un es pati šo lietu gatavoju un pēc tam es atceros, ka tika ierosināta pat viena krimināllieta pret vienu sievieti, kas mēģināja saņemt ļoti augstu šo maternitātes pabalstu. Vai jūs kontrolējat situāciju, vai nevar būt tāda situācija, ka, piemēram, darba devējs ir labs paziņa potenciālai dzemdētājai, kas ir izdomājusi pēc gada dzemdēt bērniņu un, pieņemot viņu darbā, nosaka neadekvāti augstu šo te algu. Un viņa maksā, protams, šīs te iemaksas sociālās apdrošināšanas un pēc tam saņem nesamērīgi augstu šo pabalstu. Vai jūs kontrolējat ienākumu nodokļu maksāšanu? Vai šādos gadījumos ienākumu nodoklis tiek maksāts?

I.Baranovska.

Katrā ziņā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, kura nodrošina šā pabalsta izmaksu, būtībā ir seku institūcija. Šie jautājumi būtībā

I.Baranovska.

Katrā ziņā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, kura nodrošina šā pabalsta izmaksu, būtībā ir seku institūcija. Šie jautājumi būtībā ir jākontrolē gan valsts Ieņēmumu dienestam, gan protams arī Darba inspekcijai, bet tieši Valsts darba inspekcija ir.. bet tieši Sociālās apdrošināšanas aģentūra šos jautājumus kā tādus nekontrolē. Bet protams, ja aģentūras redzes lokā nonāk tāds jautājums, ka kaut kas notiek ļaunprātīgi, ļaunticīgi, tad aģentūra uzreiz ziņo par to attiecīgajām represīvajām institūcijām.

I.Čepāne.

Jā, jo principā jau var būt tāda situācija.

I.Baranovska.

Jā... aģentūra tā vienmēr arī dara. Vienmēr tiek ziņots attiecīgajām institūcijām.

I.Čepāne.

Paldies.

A.Endziņš.

Vēl ir kādi jautājumi? Lūdzu!

G.Kūtris.

Sakiet, lūdzu, vai jums ir zināms skaitlis, cik cilvēku atteicās pēc jauno šo grozījumu ieviešanas.... atteicās no pabalsta saņemšanas un izvēlējās labāk strādāt?

I.Baranovska.

Sprīžot pēc statistikas datiem, tādu cilvēku gan ir bijis ļoti minimāli, uz vienas rokas pirkstiem skaitāmi. Sprīžot pēc statistikas datiem.

A.Endziņš.

Man būtu jautājums vēl. Jūs sākumā minējāt, ka nav neviena starptautiska dokumenta, kas būtu saistošs Latvijai un ka Eiropas Savienības dalībvalstīs tikai vienā ceturtajā daļā ir kaut kādi pabalsti paredzēti un tā tālāk. Vai, kad jūs strādājat pie šo grozījumu likumprojektu, jūs ņemāt arī vērā, kāds ir dzīves līmenis, nabadzības līmenis Latvijā?... jūs šeit izmantojat arī un dodat atsauci uz Norvēģiju, kura gan nav Eiropas Savienības dalībvalsts jeb, teiksim tās Eiropas Savienības dalībvalstis, kur ir ļoti augsts sociālās nodrošināšanas līmenis vispār un atalgojums?

I.Baranovska.

Jā, protams. Šīs lietas ir ļoti saistītas un katrā ziņā mūsu valstī atalgojums ir zems un visiem šiem pabalstiem nevajadzētu būt, kā saka... šie pabalsti līdz ar to arī nevar būt pārāk augsti. Jo arī pabalstu apmērs daudziem pabalstiem mūsu valstī tik tiešām ir pārāk zems... jā, par šiem jautājumiem darba grupā mēs ļoti diskutējām. Mēs ilgstoši par to... pie tā strādājām un tur bija ļoti dažādas diskusijas.

A.Endziņš.

Nu, bet tieši saistībā ar šo te pabalstu. Jūs sakiet, ka viņš nav pietiekami liels. Protams, šeit ir šī diferencētā pieeja atkarībā no šī atalgojuma pati par sevi. Nu, šeit arī ir dati visi šie, ko jūs te izvilkumus iedevāt tagad tiesai... Teiksim, tā pati Vācija, kur vai nu nestrādā, vai daļēji strādā... un pat 30 stundas nedēļā... Vai, teiksim, Luksemburga, kur atkarībā tiek ņemts vērā vispār problēmas saistībā ar šiem vidējiem ienākumiem uz ģimenes locekli. Līdzīga situācija arī ir Francijā. Atkal, kādi ir ienākumi un diferencēti... un atkal, teiksim, parādās tas pats — 30 stundas. Mums bija 20 stundas, līdz 20 stundām šā iespēja. Vai, teiksim, tomēr arī šie... katrā gadījumā pie anotācijas, ko jūs esat gatavojusi, kad likumprojekts tika iesniegts, nu nekādas atrunas vai kaut ko varētu saprast, ka ir kaut kas ņemts vērā ... es neatradu.

I.Baranovska.

Jā, anotācijā jau nebija. Tur bija norādīts, ka viņi ir sagatavoti, lai nodrošinātu attiecīgas koncepcijas izpildi. Bet, kā jau Bērnu un ģimenes lietu ministrijas pārstāve teica, tad par šiem jautājumiem tika diskutēts un galarezultātā tika pieņemts tāds lēmums, kas vairāk ir bērnu interešu pusē.

A..Endziņš.

Bet kā jūs to varētu paskaidrot... Bērna intereses. Vai tikai, lai mātes vai tēva klātbūtne 24 stundas diennaktī būtu? Šeit kolēģi jau iepriekš arī runāja, ka sievietei... Saeimas pārstāve... ka sievietei ir ne tikai, lūk, šī bērna barošana, bet viņai ir arī pusdienas jātaisa, grīda jāmazgā, veļa jāmazgā un tā tālāk. Bet tātad tādus darbus sieviete var darīt, ja? Bet, teiksim, stundu kaut vai dienā strādāt un saņemt par to atalgojumu, lai papildinātu šīs iespējas, un ne tikai šī vienīgā bērna, bet arī iepriekš dzimušo bērnu stāvokli...

I.Baranovska.

Jā... es jums jau teicu, ka tas bija kolektīvs darbs šo koncepciju... un šo normu sagatavošanā piedalījās darba grupa, tur bija dažādi pārstāvji, un diskusijas notika līdz pat, kā saka, septembrim, kad tika sagatavots šis likumprojekts un... tāds tas ir. Kolektīva darba rezultāts, kā tika nolemts, tāds arī tika pieņemts.

A.Endziņš.

Čepānes kundze. Lūdzu!

I.Čepāne.

To pašu jautājumu, ko jūsu kolēģei no Bērnu ministrijas. Ja sievietēm atļautu strādāt ierobežotu laiku, ja arī bērniņš ir līdz viena gada vecumam. Vai tas ietekmētu uz slikto pusi valsts ekonomisko situāciju?

I.Baranovska.

Katrā ziņā mēs par to valsts ekonomisko situāciju patreiz nu... nediskutējam. Jā, nu mēs šoreiz runājam par ģimenes lietām. Protams, ka uz slikto pusi tas neietekmētu. Protams, ka tas būtu labāk. Bez šaubām...

I.Čepāne.

Kas būtu labāk?

I.Baranovska.

Nē, nu valsts ekonomiskajai situācijai. Ja runā tieši par ekonomisko....

I.Čepāne.

Nu, bet vai kaitējums rastos valstij, ja šīm sievietēm maksātu šos pabalstus, kas ir tiešām tāpat apsveicama lieta no valsts puses un ja viņas vienlaicīgi strādātu. Vai tas ietekmētu valsts tautsaimniecību uz sliktu pusi?

I.Baranovska.

Tautsaimniecību uz sliktu pusi, nu, pats par sevi saprotams... ja cilvēks ir nodarbināts, viņš maksā nodokļus... tad visa šī tautsaimniecība nevar attīstīties uz sliktu pusi.

I.Čepāne.

Paldies.

A.Endziņš.

Vēl ir tiesnešiem jautājumi? Pieteikuma iesniedzējiem? Paldies. Saeimas pārstāvei? Nav.

Līdz ar to pasludinu, ka lietas izskatīšanas pēc būtības ir pabeigta un tiek atklātas tiesu debates.

Vārds tiek dots pieteikuma iesniedzējam. Vai jūs visas trīs vēlaties vārdu debatēs? Jeb kāda no jums pārstāv?

K.Dupate.

Nē, nu būtībā... mums īpaši pat vairāk pēc jūsu uzdotajiem jautājumiem vairāk nav ko piebilst šajā jautājumā... īpaši dziļi neiedziļinoties līdz sīkumiem...

A.Endziņš.

Tātad jūs vārdu debatēs nelūdzat?

K.Dupate.

Nē.

A.Endziņš.

Paldies. Freimanis kundze? Putniņas kundze? Paldies.

Tādā gadījumā vārds tiek dots debatēm Saeimas pilnvarotajai pārstāvei Rektiņas kundzei.

Cik jums laiks būtu vajadzīgs?

A.Rektiņa.

Nu, es tā nevaru precīzi minūtes nosaukt, bet es domāju, ka ne pārāk ilgi. Nu... desmit minūtes varbūtās....

A.Endziņš.

Nav iebildumu? Lūdzu!

A.Rektiņa.

Nu, es varu arī saīsināt, ja tas ir nepieciešams.

Es katrā ziņā debatēs negrastos atkārtot visu to, ko jau es esmu teikusi, vai atreferēt tiesas sēdes gaitu.

Es tikai gribu teikt to, ka tagad noklausoties visu tiesas sēdes gaitu, man pilnīgi nevilšus gribas teikt tā, ka Latvijas valsts ir izdarījusi milzīgu kļūdu, ka viņa ir pieņēmusi šos likuma grozījumus, jo, protams, ka bija ideāla situācija iepriekš. Sievietes saņēma 30 latus pabalstu, strādāja vaigus piepūtušas, joņoja no mājas uz darbu un viss bija labi. Pilnīgi ideāli. Līdz šī gada 1.janvārim, kamēr bija spēkā iepriekšējā likuma norma, neviens Satversmes tiesā pieteikumu neiesniedza, nekādas diskriminācijas nebija. Viss bija tieši tā, kā vajag. Pilnīgi ideāli.

Tagad muļķā Latvijas valsts, es atvainojos par izteicienu, izdarīja grozījumus likumā, atvēlēja no valsts budžeta milzīgus līdzekļus, lai atbalstītu tās sievietes un arī tos vīriešus, kuri ir gatavi atteikties uz vienu gadu, teiksim, no savas karjeras, virzības, un varbūt no daudzām patīkamām lietām, lai veltītu visu savu enerģiju un laiku un spēkus bērna kopšanai, un tieši tajā mirklī, protams, radās domas gan par to, ka Latvija diskriminē sievietes un rada dažādas viņām grūtības nepārvaramas un vienlīdzību un tagad iznāk tā, ka tām nabaga sievietēm ir palicis krietni grūtāk nekā viņām bija līdz 1.janvārim, jo tagad, lūk, viņas nabadzītes saņem vairāk naudas, bet nu... tas taču var būt tā, ka viņām tiek atņemta tā iespēja traukties un joņot un strādāt pilnā mērā.

Es šeit gribu tomēr, par cik šeit izskanēja, ka tikai šīs 2,5 procenti sievietes saņem šo maksimālo atalgojumu, es gribu tomēr pakoriģēt. Nu, tā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nav rakstījusi. Viņa ir... ir šie 35 procenti sievietes, kas saņem šo diezgan lielo atalgojumu sākot no... nevis atalgojumu, bet pabalstu, kas ir līdzīgs viņu iepriekšējam atalgojumam, tas ir, no 56 līdz 392. latiem un faktiski iznāk tā, ka valsts ir nevis mudinājusi un atvieglējusi un uzlabojusi ģimenes stāvokli, bet faktiski nostādījusi sievietes ļoti tādā diskriminējošā stāvoklī, jo viņām tagad ir zudusi šī faktiski viņu... ir pārkāpta personu līdztiesība un arī Cilvēktiesību birojs savā rakstiskajā atzinumā ir rakstījis, ka ierobežojums skar... ka šis apstrīdētais akts ir pretrunā ar Satversmes 110.pantu, jo ierobežojums skar sievietes, jo viņas baro bērnus ar krūti un tas neveicina abu dzimumu vienlīdzīgu iesaistīšanos ģimenes dzīvē.

Nu... es domāju, ka Dievs ir radījis sievieti un vīrieti un katru ar atsevišķām... viņi ir bioloģiski atšķirīgas personas un ja Valsts cilvēktiesību birojs uzskata, ka Satversmes 110.pants ir pārkāpts tikai ar to, ka sievietes izmanto vairāk šīs pabalsta iespējas, jo viņas baro bērnus ar krūti, nu, tad faktiski man kaut kā pat nu... nu nav to argumentu, kā komentēt. Ja mēs pieejam dzimumu līdztiesībai no tāda aspekta, ka ir jālikvidē pilnīgi un absolūti jebkuras atšķirības starp vīrieti un sievieti, kas ir tīri bioloģiskas un kas nav atkarīgas ne no ekonomiskajiem, ne no sociālajiem apstākļiem, nu tad tiešām, jā, tad mums ir jāatzīst, ka sievietes.. ka tiešām mums tad... priekš kam mums piešķirt jebkādas valsts pabalstus, bērnu kopšanas pabalstus, jo bērnus tad mēs nebarosim, lai viņus pieskata vienalga kas, aukle vai vecmāmiņa, bet sieviete un vīrietis strādās pilnvērtīgu darbu un tad viņiem arī, protams, priekš kam viņiem vispār jebkāds pabalsts.

Es vispār... man nav pilnīgi nekāda nu... es tiešām dziļi nesaprotu šo apgalvojumu, ka šeit ir atbilstoši... nevis atbilstoši, bet pretēji Satversmes 106.pantam, noteikti jebkādi ierobežojumi

sievietēm, jo faktiski šis Satversmes 106.pants ir skatāms kompleksi ar 110.pantu, tātad ar tiesībām... ar pienākumu, valsts pienākumu atbalstīt ģimenes un man liekas, ka šeit valsts ir izdarījusi pat vairāk nekā no viņas tiek prasīts. Pat vairāk nekā tas tiek nodrošināts citās valstīs. Un atkal šeit ir saņēmusi mūsu valsts it kā netiešus pārmetumus, ka faktiski viņa ir atkal izdarījusi sliktu, jo... ko tad vajadzēja Latvijas valstij izdarīt... Tātad, faktiski Latvijas valstij nevajadzēja izdarīt neko. Vajadzēja atstāt atļauju emancipētām sievietēm nepārtraukti strādāt un atteikties vispār no jebkādam bērnu kopšanas iespējām.

Es gribu atšķirtībā no... ļoti īsi pāris vārdos tomēr atgādināt pieteikuma iesniedzējām arī, ka nevar runāt tikai par tiesībām. Katra tiesība ir saistīta ar pienākumu. Un tieši tāpat kā es tiesas sēdes gaitā teicu, ka nepastāv vairs vecāku tiesības, nav tādas mātes tiesības, nav tādas tēva tiesības, ir mātes pienākums un tēva pienākums. Un Labklājības ministrija paužot savu viedokli ir pilnīgi precīzi noformulējusi visu šo jautājumu, ka šeit neiet runa par to, ka būtu pieņemta jel kāda diskriminējoša norma. Šeit vienkārši valsts piedāvā iespēju. Piedāvā iespēju, ko katrs cilvēks vai nu var izmantot, vai nu nevar izmantot. Un ja, ņemot vērā Latvijas bērnu tiesām kritisko stāvokli salīdzinājumā ar pārējām citām Eiropas valstīm, Latvijas valsts ir piedāvājusi kaut ko vairāk nekā daudzās citās Eiropas Savienības valstīs, tad šeit nav nekāda pamata uzreiz meklēt kaut kādu diskriminācijas pamatu un iemeslu, un runāt par to, ka šeit sievietei nav tiesības tieši... ir liegtas it kā tiesības gan saņemt to, ko valsts dod, tātad paņemt to kūkas gabalu, kas tiek iedots pilnīgi par brīvu, bet vēl piedevām papildus tai kūkai, kas tiek iedota, tātad vēl prasīt nākošo kūkas gabaliņu.

Varbūt es tā pilnīgi nekorekti runāju, bet man tiešām tāds iespaids paliek tādēļ, ka šeit, ja tātad cilvēks līdz bērna piedzimšanai nav pelnījis pilnīgi neko, tad tieši ar bērna piedzimšanas brīdi rodas pārliecība šim cilvēkam, ka viņam tiek iedots, nu, teiksim 50 vai 56 vai 70 latu pabalsts un ka tieši ar šīs dāvanas, būtībā valsts dāvanas saņemšanu, viņam ir obligāti nepieciešams nevis izpildīt to priekšnosacījumu, kādēļ viņš šo dāvanu ir saņēmis, bet priekšnosacījumu nepildīja, tātad nenodoties pilnībā tikai bērna kopšanai, bet uzreiz domāt par to, kādā veidā ģimene varētu saņemt šo papildus atlīdzību. Es uzskatu, ka nav pilnīgi nekāda likumiska juridiska pamata un arī nav nekāda pamata no bērnu tiesību interešu ievērošanas viedokļa atzīt, ka jel kāds no iesniegtajā pieteikumā izteiktajiem argumentiem būtu pamatos un es uzskatu, ka šis pieteikums ir pilnībā jānoraida.

Un es vēl arī tiesu, izlemjot šo jautājumu, analizējot visu situāciju un izvērtējot visus plusus un mīnus, un visus par un pret, lūdzu tomēr atcerēties savu tiesas spriedumu 2004.gadā, kur Satversmes tiesa jau viennozīmīgi spriedumā ir pateikusi, ka likumdevējam un arī pieņemot jebkādus administratīvos aktus un arī tiesām ir viennozīmīgi primāri jāņem vērā bērna intereses. Un Latvijai pietiekami daudz, kurus es jau nosaucu, un es neatkārtošu saistošos likumdošanas aktus un starptautiskos tiesību aktus, kuri viennozīmīgi nosaka, ka bērna intereses ir prioritāras. Un šeit nav nekāda pamata runāt par mātes tiesībām, par vecāku tiesībām, par mātes interesēm, lai mātei vispirms būtu kaut kādas tiesības, māte un tēvs izpilda savu pienākumu pret bērnu. Un šis.. ja viņi nevēlas šo... it kā šo pienākumu pildīt, kas viņiem dotu tiesības, tad viņi var arī atteikties no šīm tiesībām un rīkoties atbilstoši saviem ieskatiem.

Paldies.

A.Endziņš.

Paldies. Tiesu debates pasludinu par slēgtām.

Vai lietas dalībnieki vēlas izteikt repliku? Pieteikuma iesniedzējas? Nē. Saeimas pārstāve?
Nē. Paldies.

Tiesa, apspriežoties uz vietas, nosprieda, ka spriedums tiks pasludināts šā gada 4.novembrī
pulksten 10.00 šeit, Satversmes tiesas sēžu zālē.

Tiesas sēde tiek slēgta.

Tiesas sēdes sekretārs

(paraksts)

A.Žugans

Stenogrāfiste

(paraksts)

M.Ceļmalniece